

ΚΑΛΗΜΕΡΑ

2/2022

Η ΕΚ Πράγας γιορτάζει 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821

Η Καλημέρα εκδίδεται με την οικονομική υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού της Τσεχίας.
Tento časopis je vydáván za finanční podpory Ministerstva Kultury ČR.

Δοξολογία στην Ελληνορθόδοξη Εκκλησία

EDITORIAL

Περιοδική έκδοση της ΕΚ Πράγας

Εκδότης / Vydavatel:

Ελληνική Κοινότητα Πράγας / Řecká obec Praha

Σύνταξη / Redakční rada:

Tassula Zissaki-Healey, Kiki Kirezi, Michalis Laso,
K. Bošková

Αλληλογραφία / Korespondence:

Řecká obec, Vcelova 3, 120 00 Praha 2

facebook/Ελληνική-Κοινότητα-στην-Πραγα

E-mail:

tassula.healey@gmail.com (ΕΚ Πράγας)

Web:

<http://www.ropraha.eu>

Λογαριασμός ΕΚ Πράγας

Česká spořitelna, Praha 1,

č.ú.: 1928830399/0800

Εκτύπωση / Tisk:

GRAFIKSHOP

Bubenská 1477/1, 170 00 Praha 7

Συνδρομή

Beneficiary:

Řecká obec Praha, Vcelova 3, 120 00 Praha 2,

Prague - Czech Republic

Beneficiary Bank:

Česká spořitelna a.s., Pobočka Praha 1,

Václavské nám. 16, 110 00 Praha 1,

Prague - Czech Republic

IBAN: CZ80 0800 0000 0019 2883 0399

BIC (SWIFT): GIBACZPX

Ήρθε η Άνοιξη, πιο χαρούμενη από τις προηγούμενες, χωρίς λοκντάουν, χωρίς μέτρα προστασίας, με ηλιοφάνεια, ζεστά χαμόγελα και επιτέλους με άδεια για εκδηλώσεις, χορούς και τραγούδια. Κι εμείς, επιτέλους, μπορέσαμε και γιορτάσαμε τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821!

Πολλοί από εμάς, γιορτάσαμε το ελληνικό Πάσχα στο πολύ φιλόξενο ελληνικό εστιατόριο 'Όλυμπος' με τα παραδοσιακά πασχαλιάτικα φαγητά και ποτά – δεν έλλειπε το κοκορέτσι, δεν έλειπε το αρνί, δεν έλειπε ούτε το ούζο, ούτε η ρακή, μα ούτε το ελληνικό κρασί. Και όσο περνούσε το απόγευμα, με τους ήχους της ορχήστρας του Τρίο Γαλάνη, Οπάτα και Πανάτση χορέψαμε, τραγουδήσαμε κι εμείς μαζί τους. Μπράβο στα παιδιά της ορχήστρας με το καινούργιο τους ρεπερτόριο! Ευχαριστούμε την οικογένεια Νεδέλκο (τον πατέρα Δημήτρη και τους γιούς Πέτρο και Θεόδωρο) για την άψογη οργάνωση του ελληνικού μας Πάσχα εδώ στην Τσεχία, για την ελληνικότετη ατμόσφαιρα με αρώματα Ελλάδας!

Ο επίτιμος Πρόεδρος της Ελλάδας στο Πάρντουμπιτσε κ. Σωτήριος Ζαβαλιάνης σας εύχεται ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ και ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ. Ειρήνη, υγεία κι αγάπη σ' όλους!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ, Ανδρέας Κατσανιώτης

Μήνυμα Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Ανδρέα Κατσανιώτη προς τον Απόδημο Ελληνισμό

για την εορτή του Πάσχα

Αγαπητοί συμπατριώτες και συμπατριώτισσες,

Απανταχού Έλληνες και Ελληνίδες,

Η σταύρωση και η ανάσταση του Θεανθρώπου είναι η μέγιστη εορτή της Χριστιανοσύνης. Είναι η θεία σπονδή για την σωτηρία του ανθρώπου και για την αιώνια ζωή. Για εμάς τους Έλληνες, το Πάσχα είναι η Πίστη μας, το βίωμα του λαού μας. Είναι το φως και η ελπίδα που καθορίζει την εθνική μας ταυτότητα. Γι αυτό όπου και αν βρισκόμαστε, σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης γιορτάζουμε με λαμπρότητα την Ανάσταση του Κυρίου μας και προσδοκούμε «ζωήν του μέλλοντος αιώνας».

Αγαπητοί μου συμπατριώτες και συμπατριώτισσες του Απόδημου Ελληνισμού τα δύο τελευταία χρόνια υπήρξαν δύσκολα για όλους μας. Ιδιαίτερος για εσάς, καθώς οι έκτακτες συνθήκες που δημιουργήθηκαν εξαιτίας της Πανδημίας σε παγκόσμιο επίπεδο, δυσχέραιναν για πολλούς την καθιερωμένη επίσκεψη στην Πατρίδα. Με τη βοήθεια της επιστήμης, παρά τον συνεχή κίνδυνο των μεταλλάξεων, έχουμε καταφέρει να αντιμετωπίσουμε σε μεγάλο βαθμό τον ιό που διατάραξε την καθημερινότητα και τις συνήθειές μας. Η βοήθεια εκείνων που εργάστηκαν σκληρά για να τα καταφέρουμε υπήρξε πολύτιμη και ανεκτίμητη. Ποτέ δεν θα πάψουμε να τους ευχαριστούμε αναγνωρίζοντας τη σκληρή μάχη που έδωσαν ο καθένας στον τομέα του. Όπως ποτέ

δεν θα ξεχάσουμε εκείνους που δυστυχώς έχασαν τη μάχη!

Η σκέψη μας, ιδιαίτερος αυτές τις γιορτινές ημέρες, βρίσκεται κοντά στους Έλληνες ομογενείς στην Ουκρανία οι οποίοι βρίσκονται στη δίνη του πολέμου, όπως και ο Ουκρανικός λαός στο σύνολό του. Η έννοια του πολέμου είναι αφόρητη για κάθε Ορθόδοξο Χριστιανό και παράλογη για κάθε Έλληνα. Η πατρίδα μας ως μέλος της Διεθνούς Κοινότητας, υποστηρίζει σθεναρά τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου, την ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα των κρατών! Γι' αυτά τα ιδανικά αγωνιστήκαμε. Αυτά τα ιδανικά τιμήσαμε το 2021, κατά τον εορτασμό των 200 ετών από την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα.

Κατά την πρόσφατη σύρραξη οι Έλληνες ομογενείς, ιδιαίτερος, υπέστησαν τις συνέπειες του πολέμου θρηγνώντας, μεταξύ άλλων, και θύματα! Βρισκόμαστε συνεχώς δίπλα τους. Τα Γενικά Προξενία της Μαριούπολης και της Οδησσού στάθηκαν φωτεινοί φάροι σε στιγμές εκτάκτως δύσκολες. Ιδιαίτερος στους Έλληνες ομογενείς της Ουκρανίας, εύχομαι το φως της Ανάστασης να λάμψει στην καρδιά και στη ζωή τους!

Αγαπητοί φίλοι συμπατριώτες,

Ας κρατήσουμε όλοι ψηλά το αίσθημα της ελπίδας και της ανάτασης που ζούμε αυτές τις πασχαλινές μέρες!

Ας είναι το Πάσχα, μια καινούργια αρχή, ένα νέο ξεκίνημα, μια νέα πορεία. Προσωπικά και συλλογικά!

Σας εύχομαι Καλή Ανάσταση και χαρούμενο Πάσχα. Εύχομαι υγεία στον κάθε ένα προσωπικά και στις οικογένειές σας, καθώς και στα αγαπημένα σας πρόσωπα.

Ανδρέας Κατσανιώτης

ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΝΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΑ

– Δοξολογία – Επέτειος της 25ης Μαρτίου 1821 στον ιερό ναό Γέννησης της Υπεραγίας Θεοτόκου, οδός V Lázních, Malá Chuchle, 159 00 Praha-Velká Chuchle. Τα παιδάκια της ενορίας τραγούδησαν και είπαν ποιήματα.

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ – Η ΕΚ ΠΡΑΓΑΣ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821!

Ξεκινάμε με τον Εθνικό Ύμνο...

Μετά από δύο χρόνια ήταν και η πρώτη μας εκδήλωση όταν βρεθήκαμε και πάλι μαζί. Λόγω της πανδημίας και τα μέτρα περιορισμού, η Κοινότητά μας δεν είχε οργανώσει εκδηλώσεις εάν και τα μαθήματα ελληνικής και τσεχικής γλώσσας συνεχίσανε ονλάιν ενώ τώρα, μετά της ακύρωσης των περιοριστικών μέτρων

συνεχίζονται στην έδρα της Κοινότητας στη Vokelova 3, Praha 2.

Όλοι θυμόμαστε ότι στην τελευταία Γενική Συνέλευση είχαμε εκλέξει μία Επιτροπή για την διοργάνωση της Εθνικής Επετείου, η οποία αποτελούνταν από την Μαρίκα Μότσκοβα, τον Θανάση Αβοκάτο, τον Κώστα Δημελή και τον Γιαροσλαβ Πέτελικ. Δυστυχώς, από τα μέλη αυτής της Επιτροπής, η μόνη που έμεινε να διοργανώσει τον εορτασμό ήταν η Μαρίκα Μότσκοβα! Έπρεπε και πάλι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και συγκεκριμένα η Ανδρονίκη Σπάλα-Rodlahova, Αντιπρόεδρος και Ταμίας και η Τασούλα Ζησάκη-Healey, Πρόεδρος, να επέμβουν για να πραγματοποιηθεί η γιορτή στο επίπεδο που πάντα οργανώνουμε αυτές τις γιορτές.

Ευχαριστούμε τη Μαρία Μότσκοβα, το χορευτικό συγκρότημα «Ακρόπολις» και την ορχήστρα «Ακρόπολις» για

το καλλιτεχνικό πρόγραμμα και για την ψυχαγωγία μέχρι τα μεσάνυχτα. Ευχαριστούμε την Κική Κυρέζη, η οποία μας βοήθησε στη διάκριση του εορτασμού. Τον εορτασμό μας τίμησαν ο Πρέσβης της Κύπρου στην Τσεχία, κ. Αντώνιος Θεοχάρους και μέλη της Κυπριακής Πρεσβείας στην Πράγα, μέλη της Ελληνικής Πρεσβείας (ο Πρέσβης της Ελλάδας, κ. Θανάσης Παρέσoglou δεν μπόρεσε να είναι μαζί μας αυτή τη φορά διότι ήταν εκτός Τσεχίας) και πολλοί Τσέχοι και ξένοι φίλοι της Κοινότητας.

Ευχαριστούμε τους χορηγούς που είναι πάντα στο πλευρό μας:

Greece Tours (πρώτο βραβείο εισιτηρίο Πράγα-Θεσσαλονίκη-Πράγα), Όλυμπος – ελληνικό εστιατόριο, Σουβλάκι Μπαρ, Yaya's, Γιάννης Μόδα, Vasiliki Beauty Salon.

Μέλη της Κυπριακής και Ελληνικής Πρεσβείας στη γιορτή μας...

Ευχαριστούμε τα παιδιά της ορχήστρας μας: από αριστερά Ντίνος Οβαδίας, Θωμάς Οπάτα, Θωμάς Γαλάνης και Νίκος Πανάτσος

Το χορευτικό συγκρότημα «Ακρόπολις» - μας πήγανε στη Θράκη αυτή τη φορά...

ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ «ΟΛΥΜΠΟ»,

Kubelíkova 9, Praha 3, 24 Απριλίου 2022!

«Θέλαμε να δώσουμε χαρά σε όλους τους φίλους του εστιατορίου μας και να γιορτάσουμε σαν μια μεγάλη οικογένεια», μας είπε ο Πέτρος Νεδέλκος.

Ευχαριστούμε την οικογένεια Νεδέλκο για το ελληνικότατο Πάσχα! Δεν έλλειπε τίποτα από το τραπέζι μας, βρήκαμε και από ένα κόκκινο αυγό στο πιάτο μας, τσουγγυρίσαμε τα κόκκινα αυγουλάκια μας για υγεία, αγάπη, χαρά και ειρήνη σ' όλο τον κόσμο. Δεν έλλειπε ούτε ο χορός,

ούτε τα τραγούδια. Ήταν συγκινητικό να βλέπουμε ελληνόπουλα της τέταρτης γενιάς στην πίστα να χορεύουν ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, ολόκληρες οικογένειες (μικτές κα μη), ξένους και Τσέχους φίλους χαρούμενους να απολαμβάνουν το ελληνικότατο μενού (τα

αχνιά στη σούβλα, το υπέροχο κοκορέτσι, τις υπέροχες σαλάτες και σίγουρα τη Μαγιρίτσα), την ελληνική μουσική με το αγαπημένο μας Τρίο Γαλάνη (φωνή), Οπάτα (κιθάρα) και Πανάτση (μπουζούκι) και παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς. Ζήσαμε στιγμές ελληνικές κι ας είμαστε

στην Πράγα... Να είστε όλοι γεροί καλά και του χρόνου! Ο Πέτρος Νεδέλκος, ένας από τους ιδιοκτήτες, μας είπε ότι και φέτος, όπως κάθε χρόνο, οργάνωσαν

τη μεγάλη αυτή γιορτή για τους Έλληνες, διότι ήθελαν να δώσουν χαρά σε όλους μας, να γιορτάσει όλη η οικογένεια Νεδέλκο (παιδιά, εγγόνια, νύφες, παππούδες και

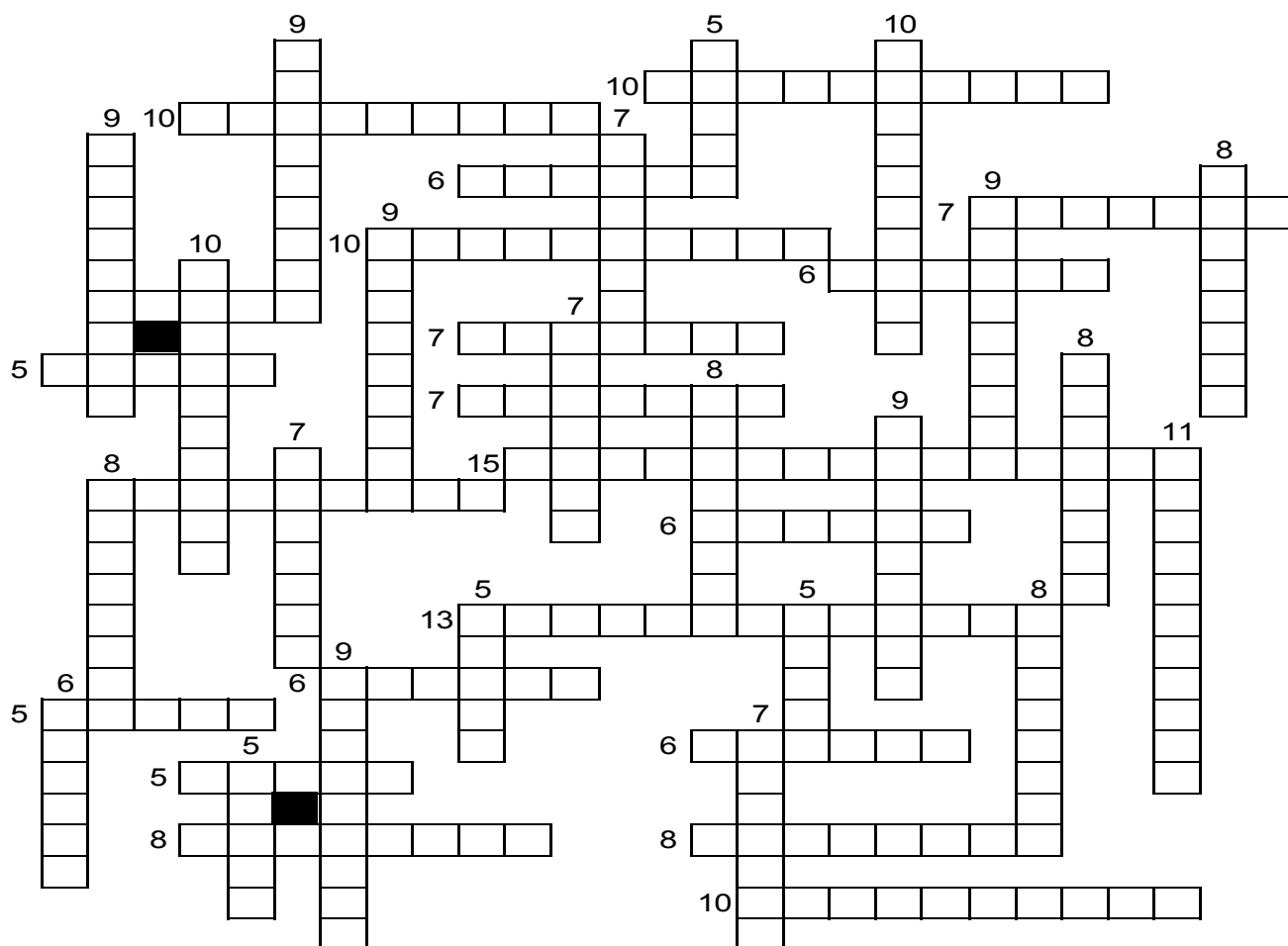
γιαγιάδες) μαζί με τους Έλληνες και φίλους σ' αυτό το υπέροχο εστιατόριο.

ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΤΟΥ ΠΑΡΗ ΟΒΕΛΙΔΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΕΛΙΔΑ...

Η γωνιά της σκέψης

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

5 Γράμματα

ΑΣΤΟΣ
ΔΡΑΣΗ
ΕΘΝΟΣ
ΘΑΥΜΑ
ΠΑΡΕΑ
ΠΡΑΓΑ
ΡΟΛΟΙ
ΦΙΛΙΑ

6 Γράμματα

ΑΡΩΓΕΣ
ΒΙΒΛΙΟ
ΓΙΟΡΤΗ
ΘΕΑΤΡΟ
ΚΑΣΤΡΑ
ΝΟΣΤΟΣ

11 Γράμματα

ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΚΟ

7 Γράμματα

ΒΑΤΣΛΑΒ
ΔΙΕΘΝΕΣ
ΕΚΔΡΟΜΗ
ΜΟΛΔΑΒΑ
ΣΤΡΟΦΕΣ
ΤΣΕΧΙΚΑ
ΧΟΡΩΔΙΑ

8 Γράμματα

ΔΙΑΖΥΓΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΑΛΗΜΕΡΑ
ΚΥΠΡΙΝΟΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΠΡΕΣΒΕΙΑ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ

13 Γράμματα

ΡΟΥΝΤΟΛΦΙΝΟΥΜ

9 Γράμματα

ΑΛΕΞΙΠΥΡΟ
ΒΕΛΟΥΔΙΝΟ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ
ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ

10 Γράμματα

ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ
ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ
ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

15 Γράμματα

ΔΙΑΛΛΑΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Δημιουργία: Οβελίδης Παρίσης

CZECH MADE- ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Τι έρχεται στο νου των περισσότερων ανθρώπων όταν ακούνε τη λέξη “Τσεχία”; Συχνά είναι τσεχικές μάγκες που έμειναν στη μνήμη τους μετά από την επίσκεψή τους στην Πράγα. Σκέφτονται την Τσεχία ως μια χώρα που χάρισε στον κόσμο την μύρα Pilsner, τα κρύσταλλα Moser, το ποτό Becherovka, τα αυτοκίνητα Škoda, τα παπούτσια Baťa, αλλά γνωρίζουν και τα παγκοσμίου φήμης μοντέλα της και τους παίκτες χόκεϊ.

Ωστόσο, οι Τσέχοι έχουν δώσει στον κόσμο και μια σειρά από εφευρέσεις και καινοτομίες που είναι λιγότερο γνωστές, παρόλο που χρησιμοποιούνται καθημερινά από εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο και ήταν πραγματικά επαναστατικές στην εποχή τους. Πόσοι σήμερα γνωρίζουν ότι οι φακίοι επαφής είναι τσεχική εφεύρεση ή ότι ο κύβος ζάχαρης που ρίχνουν στον καφέ τους εφευρέθηκε στη σημερινή Μοραβία το 1843;

Μετά από μια πολύ επιτυχημένη έκθεση “Czech Innovation Expo” που παρουσιάστηκε στο Athens Science Festival το 2019 και το μακροχρόνιο διαδικτυακό πρότζεκτ των Τσεχικών Κέντρων με τίτλο “Global Science Café” (σειρά επιστημονικών συζητήσεων), παρουσιάζουμε στο ελληνικό κοινό και άλλες τσεχικές πρωτιές μέσω μιας σειράς αναρτήσεων στα κοινωνικά μας δίκτυα με θέμα:

BECHEROVKA (ΜΠΕΧΕΡΟΒΚΑ) – ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΠΟΤΟ ΑΠΟ ΒΟΤΑΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΡΛΟΒΥ ΒΑΡΥ - 1807

Το πιο διάσημο αλκοολούχο ποτό της Τσεχίας έχει ιστορία 215 ετών. Η συνταγή δημιουργήθηκε από την οικογένεια Becher και παραμένει έως και σήμερα ένα προσεκτικά φυλαγμένο μυστικό που γνωρίζουν πάντα μόνο 2 άτομα.

Η επιφανής οικογένεια Becher κατοικούσε στο Κάρλοβυ Βάρυ από το β' μισό του 16ου αι. Ο Josef Becher πειραματιζόταν στην οινοπνευματοποιία ήδη το 1794. Το 1805, ο προσωπικός γιατρός του πρίγκιπα Maxmillian F. von Plettenberg, που επισκέφτηκε την λουτρόπολη, έδωσε στον Josef την συνταγή για ένα ποτό, που θεράπευε στομαχικούς πόνους. Ο Josef την επεξεργαζόταν για δύο χρόνια, μέχρι που δημιούργησε το «English Bitter». Το άρωμά του ήταν ελκυστικό και χρησιμοποιήθηκε κυρίως για ιατρικούς σκοπούς.

Τις επόμενες τρεις δεκαετίες άρχισε να εξαγεται στη Βιέννη, το Μόναχο, το Στόκεν και το Παρίσι. Το 1840, μετά τον θάνατο του Josef η συνταγή πέρασε στον γιο του, Jan, ο οποίος αναβάθμισε την παραγωγή δημιουργώντας ένα πολύ μεγαλύτερο εργοστάσιο και δίνοντας στο ποτό το όνομα “Becher Carlsbad Bitter Liqueur”.

Το 1905, το μπουκάλι απέκτησε τη σημερινή του μορφή. Το πράσινο χρώμα του δεν είναι τυχαίο. Το ποτό δεν περιέχει πρόσθετα χημικά συστατικά. Είναι απόλυτα φυσικό και το φως του ήλιου θα μπορούσε να αλλιώσει το περιεχόμενό του. Οι πωλήσεις πήγαιναν πολύ καλά. Η αυλή των Αψβούργων στη Βιέννη, παράγγελε 50 λίτρα Becherovka κάθε μήνα. Η ναυτιλιακή εταιρεία Lloyd τη διέθετε στα πλοία της ως θεραπεία για τη δυσπεψία

και τη ναυτία. Στον Α' ΠΠ, την παραγωγή απορροφούσαν τα αυστρουγγρικά στρατεύματα.

Η εταιρία περνούσε από πατέρα σε γιο. Όμως, η τελευταία επικεφαλής της εταιρίας από την οικογένεια Becher, η Hedda Becher, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Τσεχοσλοβακία μετά τον Β'ΠΠ και να παραδώσει την εταιρία, όπως και τη συνταγή στους κομμουνιστές. Η εταιρία παρέμεινε στα χέρια του κράτους μέχρι το 1997, όταν ιδιωτικοποιήθηκε. Σήμερα, ανήκει στη γαλλική εταιρεία Pernod-Ricard, μία από τις μεγαλύτερες παραγωγούς αλκοολούχων ποτών στον κόσμο, η οποία την εξάγει σε περισσότερες από 40 χώρες. Μυστική συνταγή: Γνωρίζουμε, πως αποτελείται από ένα μείγμα περίπου 20 διαφορετικών βοτάνων και μπαχαρικών. Τα βότανα προέρχονται κυρίως από την Τσεχία και την Κεντρική Ευρώπη, ενώ τα μπαχαρικά προέρχονται κυρίως από εξωτικές χώρες, όπως την Ασία και την

Αφρική. Σήμερα, ο διευθυντής παραγωγής ετοιμάζει μία φορά την εβδομάδα πίσω από κλειστές πόρτες το βασικό μίγμα, το οποίο επεξεργάζεται σε τελικό προϊόν.

Η Becherovka έχει κερδίσει πολλά βραβεία όλα αυτά τα χρόνια. Αξιοσημείωτο είναι το Βραβείο Grand Prix της Διεθνούς Έκθεσης του Παρισιού το 1900. Στη Διεθνή Έκθεση EXPO του 1967 στο Μόντρεαλ τους επισκέπτες κέρδισε το κοκτέιλ «Beton» (Becherovka+Tonic).

Στο επόμενο σας ταξίδι στην Τσεχία μην παραλείψετε να επισκεφτείτε το Κέντρο Επισκεπτών της Becherovka, όπου θα μυρίσετε τα βότανα και τα μπαχαρικά και θα δοκιμάσετε το ιαματικό νερό που αποτελούν τη βάση του ποτού. Μέσω VR θα μεταφερθείτε στη γραμμή εμφιάλωσης και θα γευτείτε όλους τους τύπους Becherovka που παράγει η εταιρία σήμερα. (fb Τσέχικο Κέντρο Αθήνα)

<https://www.karlovyvary.cz/en/becherovka-visitors-center>

ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ MOSER - Η ΠΙΟ ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΜΑΡΚΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ - 1857

Το τσέχικο κρύσταλλο είναι γνωστό σε όλο τον κόσμο για την κομψότητα και την ποιότητά του. Η ιστορία της βιομηχανίας υαλουργίας χρονολογείται από τον Μεσαίωνα, όπου χτίστηκαν τα πρώτα υαλουργεία στα βαθιά δάση της Βοημίας. Σήμερα, υπάρχουν δεκάδες εργοστάσια και στούντιο γυαλιού σε ολόκληρη την Τσεχία. Το πιο γνωστό, ωστόσο, είναι το Moser, που εδρεύει στη λουτρόπολη Κάρλοβι Βάου.

Η εταιρεία Moser ιδρύθηκε το 1857, πριν από 165 χρόνια, από τον Ludwig Löwi Moser, γιο ενός πολύ καλού Γερμανοεβραίου χαράκτη και έξυπνου επιχειρηματία. Έκτοτε, η Moser έγινε παγκόσμιος ηγέτης στην παραγωγή κρυστάλλου, εξάγοντας τα προϊόντα της σε όλο τον κόσμο και προμηθεύοντας βασιλικά ανάκτορα, πρεσβείες και ξενοδοχεία πολλών αστερών. Ο Λ. Μόσερ άνοιξε ένα μικρό κατάστημα και ένα εργαστήριο χαράκτης στο κέντρο του Κάρλοβι Βάου, εξυπηρετώντας πλούσιους επισκέπτες του τοπικού σπα. Καθώς η επιχείρηση μεγάλωνε, άρχισε να παράγει τη δική του πρώτη γυάλινη ύλη, η οποία, σε αντίθεση με άλλα προϊόντα της αγοράς, ήταν αμόλυβδη και επομένως δύσκολη στην επεξεργασία λόγω της σκληρότητάς της. Είχε όμως εξαιρετική καθαρότητα και λάμψη. Ο Μόσερ σύντομα δημιούργησε τη δική του μοναδική σειρά προϊόντων.

Το 1873, κέρδισε το πρώτο του βραβείο στην Παγκόσμια Έκθεση στη Βιέννη. Την ίδια χρονιά, διορίστηκε αποκλειστικός προμηθευτής γυαλιού στην αυλή του αυτοκράτορα Φραγκίσκου Ιωσήφ Α'. Ακολούθησαν πολλά ακόμα βραβεία

τα επόμενα χρόνια, όπως μετάλλια από Παγκόσμιες Εκθέσεις στο Παρίσι το 1879, το 1889 και το 1900 και στην Παγκόσμια Έκθεση στο Σικάγο το 1893. Ο Μόσερ έγινε ο επίσημος προμηθευτής επίσης του Πέρση Σάχη Μοζαφάρ αντ-Ντιν, του βασιλιά Εδουάρδου Ζ' της Αγγλίας, του Πάπα Πίο ΙΔ', του Τούρκου σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ, του Βασιλιά Λουίς Α' της Πορτογαλίας κ.ά.

Αρχές του αιώνα η εταιρεία Moser διέθετε γραφεία πωλήσεων στη ΝΥ, το Λονδίνο, το Παρίσι και την Αγία Πετρούπολη. Λόγω της βασιλικής πελατείας της, ήταν γνωστή για το σλόγκαν «Glass of Kings» και «King among Glass».

Το 1938, όταν οι Γερμανοί κατέλαβαν την Τσεχοσλοβακία, η οικογένεια Μόσερ αναγκάστηκε να πουλήσει όλες τις μετοχές της επιχείρησης και να εγκαταλείψει τη χώρα. Το εργοστάσιό τους κρατικοποιήθηκε πρώτα από τους Γερμανούς και ύστερα από την κομμουνιστική κυβέρνηση της Τσεχοσλοβακίας. Χάρη στη διεθνή της φήμη, ωστόσο, η εταιρεία κατάφερε να διατηρήσει κάποια ανεξαρτησία ακόμη και εκείνα τα χρόνια. Το μείγμα υψηλής ποιότητας γυάλινης άμμου και άλλων συστατικών παραμένει η βάση των προϊόντων της εταιρείας μέχρι σήμερα. Η ακριβής σύνθεση είναι το μυστικό της. Η περίπλοκη και απαιτητική διαδικασία του φυσήματος του γυαλιού γίνεται από μία ομάδα εξαιρετικά καταρτισμένων εργατών. Στη συνέχεια αναλαμβάνουν οι χαράκτες, οι οποίοι είναι οι καλύτεροι στον κόσμο. Οι κλασικές τεχνικές παραγωγής γυαλιού

είναι σήμερα ίδιες με αυτές του 16ου αιώνα. Η Moser όμως συνδέει την παράδοση με τις νέες τάσεις, συνεργαζόμενη με ανερχόμενους καλλιτέχνες και designer. Αυτό την κάνει μία από τις κορυφαίες μάρκες κρυστάλλου στον κόσμο. Παράγει σχέδια που αναπτύχθηκαν πριν από εκατό χρόνια και ταυτόχρονα, δημιουργεί άκρως μοντέρνα κομμάτια.

Στα bestseller προϊόντα της ανήκουν μερικά από τα θρυλικά κομμάτια της, όπως το σετ ουίσκι του 1968 και η συλλογή ποτών Splendid με χρυσή διακόσμηση, που έδωσε το 1947 ο Τσεχοσλοβάκος πρόεδρος Edvard Beneš στη μελλοντική βασίλισσα της Βρετανίας, Ελισάβετ Β', για τον γάμο της. (<https://www.moser.com/en/splendid>). Εκτός από τα καταστήματα στην Τσεχία, η Moser διαθέτει ένα μεγάλο παγκόσμιο δίκτυο λιανικής πώλησης (τζίρος του 2021 - περ. 16 εκατ. ευρώ). Τα περισσότερα προϊόντα εξάγονται στη Μ. Βρετανία, τις ΗΠΑ, αλλά και στις ασιατικές χώρες.

ΚΥΒΟΣ ΖΑΧΑΡΗΣ – 1843

Πότε ήταν η τελευταία φορά που γλυκάνατε το τσάι ή τον καφέ σας με έναν κύβο ζάχαρης; Σήμερα θεωρούμε δεδομένες αυτές τις μικρές, συμπαγείς μονάδες ζάχαρης σε μέγεθος μίας κουταλιάς του γλυκού. Δεν ήταν, όμως, έτσι πριν από το 1843.

Τότε εφευρέθηκε ο κύβος ζάχαρης στη σημερινή Τσεχία από τον επικεφαλής ενός εργοστασίου ζάχαρης, τον κ. Ραντ, ή μάλλον από τη σύζυγό του Τζουλιάννα, η οποία με τον τραυματισμό της με έναν θραυστήρα ζάχαρης τον ενέπνευσε να κάνει μια αλλαγή στην παραγωγή, αλλαγή που θα έβαζε την τσεχική πόλη Ντάτσισε (Dačice) στον παγκόσμιο χάρτη ως το μέρος όπου δημιουργήθηκε ο πρώτος κύβος ζάχαρης.

Ως τότε, η ζάχαρη υπήρχε μόνο σε μορφή μεγάλων κώνων ή καρβελιών ζάχαρης. Η Τζουλιάννα ζήτησε από τον άντρα της να κάνει τη ζωή της πιο εύκολη. Του έδωσε την ιδέα της ζάχαρης σε μορφή μικρών μονάδων, εύκολων στην καταμέτρηση και στην αποθήκευση. Ο Ραντ πήγε στη δουλειά, έφτιαξε μια πρέσα ζάχαρης και λίγους μήνες αργότερα της έφερε ένα δώρο έκπληξη - ένα κουτί με 350 λευκούς και κόκκινους κύβους ζάχαρης.

Παρά την επιτυχία της επαναστατικής αυτής εφεύρεσης, τα οικονομικά του εργοστασίου δεν βελτιώθηκαν με αποτέλεσμα να κλείσει το 1852. Ο κύβος ζάχαρης όμως επέζησε και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο. (Czech Made Project: <https://bit.ly/3qZn3NT>)

ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

«ΜΕ ΤΗΝ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ!»

Της Τασούλας Ζησάκη-Healey

«Αναχώρηση για την πατρίδα. Αποχαιρετισμός. Δεν ξέρουνε ακόμα τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν.»

Τελευταίες φωτογραφίες πριν την αναχώρηση για την πατρίδα...

Με αυτά τα λόγια ξεκινάει μία συλλογή φωτογραφιών στη σελίδα του Κωνσταντίνου Μπαϊνέτα **Helléni z Krnova a okolí .Vzpomínky na staré časy** στο facebook. Οι φωτογραφίες αποτυπώνουν την αναχώρηση ελλήνων πολιτικών προσφύγων από το Κρνοβ για την πολυπόθητη Πατρίδα. Είναι παιδιά που είτε γεννήθηκαν στην Ελλάδα και μεταφέρθηκαν στην φιλόξενη Τσεχοσλοβακία από το Μπούλκες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και Αλβανία, είτε παιδιά που γεννήθηκαν στην Τσεχοσλοβακία. Όπου κι αν γεννήθηκαν στην Ελλάδα είτε εκτός Ελλάδας μεγάλωσαν, σπούδασαν, εργάστηκαν, κάνανε οικογένειες πάντα με τη σκέψη στην Πατρίδα, με το 'και του χρόνου στην Πατρίδα!'. Μετά από 30 χρόνια, με την πτώση της χούντας και τη μεταπολίτευση του 1974 καθώς και με την νομιμοποίηση του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (ΚΚΕ) 'να την πετιέται' και πάλι η ελπίδα ότι ήρθε η μέρα της επιστροφής για πολλούς και η πρώτη γνωριμία με την Πατρίδα. Είναι γεγονός ότι τα δύο τρίτα των ελλήνων πολιτικών προσφύγων από την Τσεχοσλοβακία, σχεδόν 10.000 επαναπατρίστηκαν για το 'άγνωστο'. Ναι, οι περισσότεροι ήταν απροετοίμαστοι για το τι θα αντιμετωπίσουν στην πατρίδα

αλλά φεύγανε με μια ψυχή γεμάτη όνειρα, αγάπη και νοσταλγία για την Πατρίδα τους Ελλάδα! Η πολυπόθητη πατρίδα όμως σαν μια καιά μητριά δεν άνοιξε την αγκαλιά της. Ούτε και νοιαζότανε για κάποια δημοκρατικά και ανθρώπινα δικαιώματα. Μετά τη 'νίκη' ενός 'ανταρτοπόλεμου' ενάντια στις ταλαιπωρίες που δημιουργούσε η Πρεσβεία της Ελλάδας απαιτώντας χαρτιά, χαρτάκια, φωτογραφίες, αιτήσεις, συναντήσεις-συνεντεύξεις, απορρίψεις,

τελικά καταφέρνανε να πάρουν το πολυπόθητο έγγραφο για είσοδο στην πατρίδα. Κι έτσι έφτανε και η μέρα της αναχώρησης όταν όλοι οι συμπατριώτες μετά τα 'γλέντια αποχαιρετισμού' μαζευότανε στους σιδηροδρομικούς σταθμούς με την ευχή για γρήγορη αντάμωση στην πατρίδα. Θυμούνται εκείνες τις μέρες και σχολιάζουν τη φωτογραφία στο facebook:

1982 - Odjezd do neznama – αναχώρηση για το άγνωστο από τον σιδηροδρομικό σταθμό Κρνοβ...

«21-5-1982 ώρα 18,30 από το Krnov hl.n. Sp. 908 do Olomouce směr Brno a potom po půl noci Ex.291 Meridián směr Belgrade a potom Ex.291 Akropolis do Thessaloniki to byl zážitek teda – 21 Μάη 1982, 18:30, σιδηροδρομικός σταθμός Κρνοβ»

«Τη κλάμα έριξα όταν έφυγε η αγαπημένη μου φίλη Σοφία»

«Κανέναν δεν μπορούσε να φανταστεί τι δύσκολες μέρες μας περιμένανε. Είχαμε μεγάλη χαρά που ερχόμαστε στη πατρίδα. Τόσο άγχος, στρες, στεναχώριες. Γι αυτό και πολύ δεν άντεξαν και μας άφησαν νωρίς. Εύχομαι σε όλους υγεία.

ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ

Από το βιβλίο «Ο Ελληνισμός στην Τσεχία», Τασούλα Ζησάκη-Healey, (εκδ. ΑΡ.ΙΣΤΟ.Σ, Αθήνα 2009, κεφάλαιο «Επαναπατρισμός»)

«Από συζητήσεις, συνεντεύξεις και αφηγήσεις θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τα αρχικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επαναπατρισθέντες από την Τσεχοσλοβακία στην Ελλάδα:

- Δυσκολίες για την απόδοση της ιθαγένειας και ως συνέπεια δεν μπορούσαν να εργαστούν, να στείλουν τα παιδιά τους στα σχολεία, οι ξένοι σύζυγοι δεν δικαιούνταν άδεια διαμονής, ούτε άδεια εργασίας.

- Αναφορά στην αστυνομία κάθε μήνα και έλεγχος από την αστυνομία στα χωριά τους και στις πόλεις που είχαν εγκατασταθεί.

- Μη αναγνώριση των πτυχίων, της ειδικότητας και των χρόνων εργασίας στην Τσεχοσλοβακία. Υποχρεωτικές εξετάσεις για αναγνώριση του επαγγέλματος (προετοιμασία για τις εξετάσεις από εγχειρίδια και βιβλία γραμμένα στην καθαρεύουσα!!!!)

- Βρήκαν τις περιουσίες τους, τα σπίτια τους και τα χωράφια τους 'αρπαγμένα' από συγγενείς και γείτονες.

- Χαμηλό επίπεδο γνώσεων, επαγγελματικότητας, παιδείας, υποδομής στην Ελλάδα.

- Διαφορετική νοοτροπία από τους 'ντόπιους' Έλληνες, διαφορετικές αξίες, συγκρούσεις σχετικά με την αναγνώριση σε 'λαϊκό επίπεδο της εθνικής (ελληνικής) ταυτότητάς τους από τους 'ντόπιους' Έλληνες, κ.λπ.

- Ακαταλαβίστικη νοοτροπία των 'ντόπιων' Ελλήνων σχετικά με το 'τι μέσο έχεις', 'πώς αγοράζεται η ψήφος', κ.λπ.

Μερικά αποσπάσματα από τις αφηγήσεις επαναπατρισμένων:

«Είχαμε μεγάλη αγάπη για την πατρίδα μας, για την Ελλάδα. Και επαναπατριστήκαμε. Και σα να μην ήταν δικαίωμά μας! Αυτοί που παίρνανε την έγκριση από την Πρεσβεία της Ελλάδας, έπρεπε να αισθάνονται ακόμα και 'τυχεροί', υπήρχαν και οι 'άτυχοι'. Δυσκολευτήκαμε πάρα πολύ χωρίς την ιθαγένεια, με όλες τις δυσκολίες να μας τη

δώσουν, το να μη μπορείς να δουλέψεις, ούτε καν στο επάγγελμα σου. Καλύτερα να μην τα λέμε το πώς επιβιώσαμε στην αρχή... Ήταν πολύ δύσκολα τα πράγματα και δεν ήμασταν προετοιμασμένοι γι αυτές τις δυσκολίες» (Κώστας Καμαριέρης, μηχανικός μηχανολόγος απόφοιτος του Πολυτεχνείου της Πράγας, ο οποίος επέστρεψε στην Τσεχία μετά την συνταξιοδότησή του στην Ελλάδα)

«Ναι, εμείς οι Έλληνες που επιστρέψανε, είμαστε διαφορετικοί, έχουμε άλλη συμπεριφορά, άλλους τρόπους. Καλύτερους. Οι 'ντόπιοι' αρχίσανε και να μας ζηλεύουν, όταν βλέπανε ότι σιγά-σιγά ταχτοποιηθήκαμε. Δεν πηγαίναμε στα μπουζούκια, δεν κάναμε σπατάλη, δουλεύαμε σκληρά. Μας λέγανε ότι φέραμε λίρες μαζί μας και γι αυτό ταχτοποιηθήκαμε. Πολλοί από εμάς συνάντησαν αφάνταστες δυσκολίες, μερικοί αυτοκτονήσανε, δεν άντεξαν στην ανεργία, στο να μην μπορούν να ασκήσουν το επάγγελμα της επιστήμης τους. Επιστήμονες, μηχανολόγοι, πολιτικοί μηχανικοί να δουλεύουν σα θυρωροί στα κόκκινα φανάρια. Η ανεργία σκοτώνει τον άνθρωπο...» (Μιχάλης Θεοδώρου, γεωπόνος, απόφοιτος της Γεωπονικής

«Τι γεωπόνος, τι πτυχία... στα τσιμεντάδικα δούλευα για να επιβιώσουμε. ... Μετά οι 'ντόπιοι' δεν μας θεωρούν Έλληνες. Μας λένε Τσέχους. Και τότε τους πλακώναμε στο ξύλο. Τους εξηγώ ότι εμείς δεν είμαστε Τσέχοι, είμαστε Έλληνες και μάλιστα πιο Έλληνες από τους 'ντόπιους'. Όταν στην Τσεχοσλοβακία κάποιος έφερνε μια χούφτα ελιές, παίρναμε από μία και κλαίγαμε διότι ήταν από την πατρίδα μας, από την Ελλάδα. Αυτοί τις πετάνε! Την Ελλάδα δεν την αγαπάνε (σημ. οι 'ντόπιοι' Έλληνες), την κλέβουνε, κλέβουνε την Ελλάδα, κλέβουν την εφορία, τα πάντα... Πρέπει να τους ψηφίζεις, αλλιώς δεν γίνεται... Ανεξαρτήτως από τις δυσκολίες, εγώ ποτέ δεν ψήφισα κανέναν από αυτούς που καπηλεύονται τον ελληνισμό. Πάντα ψήφιζα αριστερά, το ΚΚΕ. Από μας, όσοι ψηφίζουμε το ΚΚΕ, το κάνουμε από την καρδιά μας. Δεν περιμένουμε να μας δώσουν τίποτα. Και δεν εμπορευόμαστε την ψήφο μας, τα ιδεώδη μας. Μερικοί άλλοι από μας που επαναπατριστήκαν είναι έμποροι της ψήφους τους...» (ο αείμνηστος Στέλιος Χωτίδης πρωταθλητής Άρσης Βαρών στην Τσεχοσλοβακία, 'έφυγε πρόωρα από τη ζωή, δυστυχώς)

Σχολής της Πράγας, επέστρεψε στην Τσεχία μετά την συνταξιοδότησή του στην Ελλάδα)

Και η τελευταία τσεχική μύρα...

«Η ζωή μας στην Πατρίδα δεν ήταν εύκολη. Είδα κι έπαθα ως που να μου

αναγνωρίσουν το δίπλωμά μου. Μου δημιουργούσανε πολλά προβλήματα, εμπόδια. Με ταλαιπωρούσανε ένα χρόνο και ας είχα δουλέψει 8 χρόνια γιατρός στη Βουλγαρία. Και βρήκα κι εγώ μέσο όπως όλοι κάνουνε στην Ελλάδα και όταν το 1981 άλλαξε η κυβέρνηση, άρχισα κι εγώ να δουλεύω κανονικά. Μπήκα και στο Τζάνειο, το νοσοκομείο, είχα περάσει με άριστα τις εξετάσεις μου για την ειδικότητα του παιδίατρου. Κάποιοι προσπαθούσαν να μας μειώσουνε, να με λένε «Βουλγάρα» και τέτοια. Τους 'ντόπιους' Έλληνες τους εξηγούσα ότι αυτοί μας διώξαν από την πατρίδα μας, δεν ήταν εθελοντική η φυγή μας. Με πονάει που βλέπω την Ελλάδα σε τέτοια χάλια, χαμηλό επαγγελματικό επίπεδο, δεν διαβάζουνε, δεν αγαπούν το βιβλίο, η παιδεία έχει πάρα πολλά προβλήματα, είναι ένα χάος... Και είμαι υπερήφανη που παρά τις τόσες δυσκολίες, έμεινα Ελληνίδα, είμαι στην Πατρίδα μου, κι έδωσα κι εγώ κάτι από τον εαυτό μου στην Ελλάδα. Και αυτό το χρωστώ στη Βουλγαρία και στο ΚΚΕ που με τόσες δυσκολίες μπόρεσε όχι μόνο να διαφυλάξει την ελληνική μας ταυτότητα αλλά μας διαπαιδαγωγούσε έτσι ώστε να αγαπάμε το βιβλίο, την επιστήμη, να πιστεύουμε σε μία ζωή που έχει υψηλές αξίες και στην πραγματική ουσία των πραγμάτων... Εμείς από τα ανατολικά κράτη μεγαλώσαμε με άλλες αξίες, να αγαπάμε τη μάθηση, το βιβλίο, να μη εντυπωσιαζόμαστε από υλικά πράγματα, να ζούμε λυτά μέσα σ' ένα πλούσιο πολιτιστικό περιβάλλον και πάντα να βοηθούμε τον συνάνθρωπό μας. Και μπορεί και γι αυτό έμεινα πιστή στα ιδεώδη των γονιών μου, στα ιδεώδη του ΚΚΕ.» (Ελένη Ζησάκη, γιατρός, απόφοιτη της Ιατρικής Σχολής του Πλόβνιφ, Βουλγαρία, σήμερα συνταξιούχα).

«... Πίστευα αυτό που γινότανε στην Ελλάδα με τους επαναπατρισθέντες ήταν ενάντια στα ανθρώπινα δικαιώματά τους... διότι είδα τις τρομερές δυσκολίες των επαναπατρισθέντων. Είδα πως συμπεριφερότανε το ελληνικό κράτος, δεν τους αναγνώριζαν τα χρόνια εργασίας για τις συντάξεις τους, μας λέγανε ότι έφταιγε το τσεχοσλοβακικό κράτος, δεν ήξερες το τι να πιστέψεις. Περάσαμε πολλές

δυσκολίες και ψυχολογικά προβλήματα στην Ελλάδα. Ακούγαμε, πολλοί από τους επαναπατρισθέντες αυτοκτονούσανε, δεν αντέχανε τέτοια ζωή, η παιδεία ήταν χάλια. Πολύ γρήγορα κατάλαβα ότι δεν θα τα καταφέρω στην Ελλάδα. Ο άνδρας μου, Τσέχος, δεν είχε άδεια παραμονής, άδεια εργασίας, δεν του δίνανε. Πρώτα πήγαμε στο χωριό μας, το Μεταλλικό Κιλκίς, όμορφο χωριό, αλλά τι να κάνεις εκεί. Μετά πήγαμε στην Αθήνα και αφού δεν καλυτερέψανε τα πράγματα, μετά από δύο χρόνια προσπάθειας, φύγαμε για τον Καναδά. Δεν λυπάμαι που φύγαμε.» (Ηλέκτρα Αλμετίδου, Τορόντο, Καναδά) «Αυτό που δυσκόλεψε ήταν η νοστορπία. Εδώ στην Τσεχοσλοβακία είχαμε μάθει να λέμε αυτό που σκεπτόμαστε. Να είσαι

ο εαυτός σου. Στην Ελλάδα δουλεύει πιο πολύ πώς να το πω, η π.... Να πούμε, πας σε οτιδήποτε δημόσια υπηρεσία, εγώ θα σταθώ στη σειρά μου και θα περιμένω. Δεν αντέχω τους ανθρώπους που μπαινοβγαίνουν στα γραφεία διότι έχουν γνωστούς, το μέσο το περιβόητο. Εγώ πίστευα ότι όλοι είμαστε ίσοι, κανένας δεν είναι ανώτερος ή κατώτερος. Όλοι έχουμε τα ίδια δικαιώματα... Οι βιοτεχνίες είχανε πέραση στην Ελλάδα, αλλά σιγά-σιγά οι Έλληνες άρχισαν να στέλνουν τις δουλειές στη Βουλγαρία, στα Σκόπια και πριν να αρχίσει η κρίση, λέω να πάω στην αδερφή μου στη Γερμανία, έχω σόι εκεί.» (Η Μητροδώρα Τοσουνίδου, Γερμανία)

Στο σιδηροδρομικό σταθμό Κρνοβ αποχαιρετάνε τους συμπατριώτες τους που φεύγουν για την πατρίδα τους Ελλάδα

«Όμορφα χρόνια που έφευγαν για την πατρίδα όλοι οι φίλοι πήγαν να τους rozloucit (αποχαιρετήσουν)!

«Θυμάμαι που φευγάτε εσείς και ήρθαμε στο σταθμό να σας αποχαιρετίσουμε» (σχόλια για τις φωτογραφίες αναρτημένες στο facebook)

«Το 1980 πρώτος έφυγε ο γιός μου ο Γιάννης με τη γυναίκα του. Ο Νίκος, ο άνδρας

μου, ήθελε πάντα να φύγει στην Ελλάδα, αλλά εγώ κάπως δεν αποφάσιζα... πού θα

πάμε, πώς, κ.λπ. Το 1981 ήδη ήμασταν και παππούδες, γιατί εγώ, έτσι φύγαμε στην

Αθήνα, στο γιο μας. Ο άνδρας μου άρχισε να δουλεύει μετά από μία βδομάδα από την άφιξή μας. Δεν δυσκολευτήκαμε στην Ελλάδα. Όλοι δουλεύαμε. Αλλά μετά από το δεύτερο παιδί του γιου μου άρχισαν να δυσκολεύουν τα πράγματα. Ο γιος μου και η νύφη μου δουλεύανε σε δύο και τρεις δουλειές. Από άποψη εκπαίδευσης, εδώ στην Τσεχοσλοβακία η εκπαίδευση ήταν πολύ πιο ανώτερη, προοδευτική και άνετη οικονομικά. ... Και η ζωή στην Ελλάδα γινότανε όλο και πιο δύσκολη. Ο γιος μου ήθελε να φύγει, η νύφη μου δεν ήθελε, αλλά στο τέλος επιστρέφανε στην Τσεχοσλοβακία το 1993. Ο άνδρας μου δεν ήθελε να επιστρέψουμε. Εγώ του έλεγα: 'Τα χρόνια περνάνε, Νίκο, έτσι όπως το πάμε, εσύ πρέπει να δουλεύεις μέχρι τα 80 σου. Εγώ δεν μπορώ να ζήσω χωρίς τα παιδιά μου και το πήγαινε-έλα κάθε χρόνο...'. Αποφασίσαμε, πιάσαμε και τον άνδρα μου να πάρει μειωμένη σύνταξη στα 62 και το 1998 φύγαμε κι εμείς και επιστρέψαμε. (...) Μετά από 17 χρόνια στην Ελλάδα, όταν γύρισα στην Τσεχία είδα έναν κόσμο αλλιώτικο, μια απότομη αλλαγή προς το αντίθετο από αυτό που περίμενα.

Αυτό κάπως δε μ' άρεσε. Σα να μη μου έφταναν οι άστεγοι της Ελλάδας, όταν είδα τόσους άστεγους εδώ πέρα, είχε άσχημο αντίκτυπο για μένα. Εγώ είχα αφήσει μια Τσεχοσλοβακία χωρίς άστεγους, όλοι δουλεύανε, με μία ηρεμία και γνώρισα ανθρώπους με άλλες αντιλήψεις. Τώρα τα πράγματα έχουν πάρει άλλη κατηφόρα, δηλαδή αντί προς το καλύτερο για την πλειοψηφία είναι προς το χειρότερο. Βλέπω αυτά τα ίδια που περνούσαμε εμείς στην Ελλάδα – να μην σε διώξουν από τη δουλειά, ότι ώρα ήθελαν σε έπαιρναν στη δουλειά και ότι ώρα ήθελαν σε έδιωχναν. Δηλαδή, χάσανε αυτά που είχανε, γι αυτά που αγωνιστήκαμε. Πάνε όλα... Εμείς που ήρθαμε εδώ το 1949 με την Ελλάδα στο στόμα ζούσαμε και με την Ελλάδα θα πεθάνουμε. Αυτή η γενιά τώρα δεν ξέρω τι οράματα έχει. ... Πρέπει όλοι να πάρουμε την ευθύνη μας για να μη χάσουμε τον ελληνισμό στην Τσεχία.» (η αείμνηστη Ερμιόνη Σπάλα)

Σήμερα βλέπουμε ότι οι επαναπατρισθέντες συνταξιούχοι και μη επιστρέφουν ξανά στην Τσεχία για να περάσουν πιο ευχάριστα γεράματα στη δεύτερη πατρίδα τους όπου

πριν τον επαναπατρισμό τους περάσανε τα πιο ευτυχισμένα νεανικά τους χρόνια.

Ο αείμνηστος Νίκος Καράχας

Παρακάτω δημοσιεύουμε το σχετικό απόσπασμα από την εισήγηση της Ρούλας Ελευθεριάδου, μέλους του ΔΣ της ΠΕΑΕΑ-ΔΣΕ και απογόνου πολιτικών προσφύγων, επαναπατρίσθηκε από την Τασικένδη.

Ο αγώνας για τον επαναπατρισμό

Η πάλη για επαναπατρισμό έπαιρνε διάφορες μορφές, ανάλογα με την κατάσταση που επικρατούσε στην Ελλάδα. Τις δεκαετίες του 1950 και του 1960 το Κόμμα έθετε το θέμα του επαναπατρισμού, παρόλο που ήταν παράνομο. Το 1974, μετά την πτώση της χούντας και τη νομιμοποίηση του ΚΚΕ, μπήκε πιο επιτακτικά το πρόβλημα του επαναπατρισμού των πολιτικών προσφύγων.

Επιτροπή αποτελούμενη από τους Γιώργο Ζωΐδη, Άλκη Βουρδουνά και Γιάννα Τρικαλινού έφτασε αεροπορικώς στην Αθήνα, όπου μετά από παρέμβαση του Κόμματος, της δόθηκε άδεια εισόδου και παραμονής στην Ελλάδα. Η Επιτροπή πραγματοποίησε πάρα πολλά διαβήματα σε κυβερνητικούς παράγοντες, σε μαζικούς φορείς, σε δήμους και σε προσωπικότητες, με αιτήματα τη γενική αμνηστία και τον επαναπατρισμό του συνόλου των πολιτικών προσφύγων, χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

Γενική αμνηστία δεν χορηγήθηκε, αλλά ακολουθήθηκε η τακτική της «κατά άτομο

εξέτασης» και ανάλογα η χορήγηση άδειας επαναπατρισμού. Αυτό συνεχίστηκε μέχρι το Δεκέμβριο του 1982, όταν με διάταγμα της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ δόθηκε η άδεια επαναπατρισμού μόνο στους «Ελληνες το γένος». Η διατύπωση του «γένους» συνεχίζει να ισχύει μέχρι και σήμερα, ενώ συνεχίζονται και τα εμπόδια επαναπατρισμού.

Με τον ερχομό στην Ελλάδα προέκυψαν πολλά προβλήματα, απόδοση ιθαγένειας, εξασφάλιση εγγράφων και απόκτηση ταυτότητας, θητεία στο στρατό, αναγνώριση διπλωμάτων και πτυχίων, εργασία και συνταξιοδότηση και πολλά άλλα. Να σημειωθεί ότι ο ατομικός επαναπατρισμός συνοδευόταν με τη διατύπωση «άνευ δικαιώματος εργασίας». Προέκυψε η ανάγκη οργανωμένης δράσης και διεκδίκησης. Έτσι, το 1976 δημιουργήθηκε η Πανελλήνια Ένωση Επαναπατρισθέντων Πολιτικών Προσφύγων (ΠΕΕΠΠ). Παραρτήματα της ΠΕΕΠΠ δημιουργήθηκαν σε μεγάλες πόλεις της χώρας και σε κεφαλοχώρια.

Το πρόβλημα του επαναπατρισμού ήταν πάντα στην επικαιρότητα. Ο Σύλλογος

Συγγενών Πολιτικών Προσφύγων και η ΠΕΕΠΠ οργάνωσαν Διεθνή Διάσκεψη για τον επαναπατρισμό των πολιτικών προσφύγων, τον Οκτώβριο του 1979. Η Διεθνή Διάσκεψη αποτέλεσε νέα αφετηρία για την παραπέρα ανάπτυξη του αγώνα για τον επαναπατρισμό των πολιτικών προσφύγων.

Τα πολυάριθμα διαβήματα στα αρμόδια υπουργεία συναντούσαν αρνητική απάντηση, ειδικότερα αναφορικά με τα ασφαλιστικά δικαιώματα. Το ΚΚΕ έκανε πολλές παρεμβάσεις στη Βουλή για τα προβλήματα των επαναπατρισθέντων πολιτικών προσφύγων και πρωτοστάτησε στην οργάνωση της πάλης τους. Ο «ΡΙζοσπάστης» καθιέρωσε μόνιμη στήλη για τον επαναπατρισμό, ενώ έχει δημοσιεύσει χιλιάδες ρεπορτάζ για τα προβλήματα και τον αγώνα των επαναπατρισθέντων.

Μέχρι σήμερα, δεν ολοκληρώθηκε ο επαναπατρισμός όσων το επιθυμούν. Οι περιορισμοί στα χρονικά όρια επαναπατρισμού και στο δικαίωμα συνταξιοδότησης, αλλά και η περιβόητη φράση «Ελληνες το γένος», κρατούν

αρκιτούς μακριά από την πατρίδα. Μπορεί τότε το όνειρο της «Νέας Ελλάδας» να μην έγινε πραγματικότητα,

όμως η ζωή που ζήσαμε αδελφικά με τους λαούς που μας φιλοξένησαν, είναι ένα δυνατό παράδειγμα για το τι μπορούν να

καταφέρουν οι λαοί παίρνοντας τη ζωή και τα μέσα παραγωγής στα χέρια τους.

Μια φωτογραφία και μια Ιστορία

Άννα Κεφαλέλη, Θέρμη- Θεσσαλονίκη

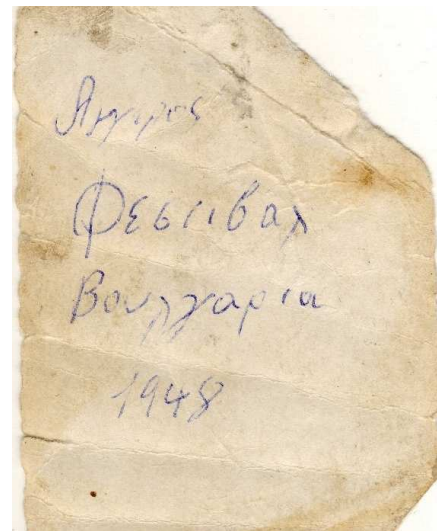
1948, Ο Άγγελος Μέρκος δεξιά με Βούλγαρο φίλο στο Φεστιβάλ στο Γκάμπροβο, Βουλγαρία

Κρατώ στα χέρια μου παλιά φωτογραφία. Να, φάχνω εδώ κι εκεί λίγα ακόμα του χτες, λίγη ακόμη Ιστορία, γεγονότα, ανθρώπους... και δεν σταματάνε οι εκπλήξεις. Κοντοστέκομαι. Την κρατώ, την αφήνω. Την ξαναπαίρνω στα χέρια μου... Την κοιτάω τότε μπρος και τότε πίσω. Ευτυχώς γράφει 1948. Μόνο τόσο. Μπα... δεν το πιστεύω. Την κοιτάω και ξανακοιτάω. Παλιά φωτογραφία. Συλλογιέμαι. Μετρώ στα γρήγορα τα χρόνια. Κοντεύει τα εβδομήντα, ε; Ο φίλος του μπαμπά μου είναι ο ένας και ο άλλος άγνωστος, παράξενα ντυμένος. Περιέργα τους κοιτάω από πάνω ως κάτω. Διακρίνω και κάτι στο πέτο... Ίσως και κανένα παρὰσημο...

Ο ένας ντυμένος μαχητής και ο άλλος με παραδοσιακή στολή... Τρέχω να μάθω λεπτομέρειες. Κι όμως, άξιζε η περιέργεια... Μιλάω στο τηλέφωνο με τον Άγγελο Μέρκο από την Νιγρίτα Σερρών (πρόσφυγας στη Ρουμανία, σήμερα κάτοικος Νιγρίτας), μαχητής του Δ.Σ.Ε. Η φωτογραφία του είναι και με χαρά μου την χάρισε. Ε, βέβαια... είναι ο παλιός συναγωνιστής του πατέρα μου στα πέτρινα χρόνια και στις δύσκολες αποστολές τους στην παρανομία του

Κόμματος στη Θεσσαλονίκη. Κρατώ σημειώσεις και όσα προλαβαίνω γράφω. Μου μιλάει για το **Φεστιβάλ Νεολαίας στη Βουλγαρία το 1948 στο Γκάμπροβο της Βουλγαρίας**: «Πήγαμε με τα πόδια από το Μπέλες. Φτάσαμε στα σύνορα, στο φυλάκιο των Βουλγάρων. Από εκεί φύγαμε για το Πετρίτσι... κι από εδώ μας πήραν οι Βούλγαροι με αυτοκίνητο για το Γκάμπροβο όπου ήταν η μεγάλη γιορτή της νεολαίας. Εκπροσωπούσαμε το Δ.Σ.Ε. Ήμασταν η αντιπροσωπία της Ελλάδας, μαχητές, αντάρτες ακόμα, με τις στολές και τα καθήκοντα του αγώνα μας. Καθίσαμε 5 με 6 μέρες. Εκεί βρήκαμε και Έλληνες πρόσφυγες, άλλοι τραυματίες

και άλλοι παιδιά του Εμφυλίου... Εμείς ακόμα φορούσαμε την στολή του αντάρτη και σε λίγες μέρες επιστρέψαμε ποδαράτα στα βουνά, στα λημέρια μας, στον αγώνα». Αυτή την Ιστορία έκρυβε η φωτογραφία. Δύο νεαρά παιδιά. Δύο νέοι. Ο ένας Βούλγαρος με την παραδοσιακή του στολή και ο άλλος Έλληνας, Αντάρτης, Αγωνιστής (Άγγελος Μέρκος τ' όνομά του) που άφησε για λίγο τις μάχες, τα βουνά... και βρέθηκε σταλμένος από την Διοίκηση του βουνού (Δ.Σ.Ε.) ως εκπρόσωπος της αγωνιζόμενης νεολαίας της Ελλάδας. **Μια φωτογραφία, μια Ιστορία.** Τόσο απλά. Μα τόσο απλά... για την Ιστορία, για την γνώση μας.

Με τη μικρή Παρασκευούλα στο Μεταγωγών...

Αφήγηση ιστορίας Ελένης Μακρυνιώτη Τραγγανίδα
Κείμενο της Άννας Κεφαλέλη

Πολλά περάσαμε και πολλά είδαν τα μάτια μας. Η δική μου γενιά τα είδε όλα. Δύσκολα χρόνια. Ποια παιδικά χρόνια;;;... Ποτέ δεν ήμασταν παιδιά. Νωρίς γνωρίσαμε την πείνα, τη δουλειά, το μίσος, τα κυνηγητά, τη βαρβαρότητα, τον Εμφύλιο, το «Μεταγωγών» στην Ασφάλεια Αθηνών.

Εκεί, στο τμήμα «Μεταγωγών» με πήγανε όταν πιάστηκα αιχμάλωτη στα δέκα έξι μου χρόνια. Ήμουν μαχητριά του ΔΣΕ σε τμήματα των ανταρτών. Δύσκολες εποχές. Περάσανε σχεδόν εβδομήντα πέντε χρόνια από τότε και ακόμα περπατάω

νύχτες ολόκληρες σε κείνα τα μονοπάτια. Πότε φουντώνω και πότε με αναστατώνουν τα έντονα συναισθήματά μου για κείνους που σκοτώθηκαν δίπλα μου, για κείνους που βουβά κουβαλούσαν τον πόνο τους... Για την εποχή του 1940 μέχρι τον Εμφύλιο Πόλεμο και μετά, έγραφα στα βιβλία μου **«Μυρτιά του βουνού» και «Και τώρα που να πάω»**... Δεκαετίες περάσανε κι ακόμα πετάγομαι στον ύπνο μου. Πολλές φορές είπα πως πολλά ζήσαμε, πολλά γράφτηκαν αλλά τα περισσότερα έμειναν βουβά μέσα μας... Αυτό έγινε κι απόψε. Θυμήθηκα τη μικρή Παρασκευούλα που γνώρισα στο

«Μεταγωγών»... Σ' έναν μικρό χώρο όπου με πήγαν, είδα γυναίκες ταλαιπωρημένες, γυναίκες κουρασμένες από τα βάσανά τους, γυναίκες που κυνηγήθηκαν οι άντρες τους και τα αδέρφια τους από τους κυνηγούς των ψυχών, από τους χαφιέδες και συνεργάτες των κατακτητών.

Είδα όμως και ένα κοριτσάκι που κρατάγε σφιχτά το φουστάνι της μάνας του... Μου τράβηξε την προσοχή το κούρεμά του, τα μαλλάνια του που ήταν σηκωμένα σαν καρφιά πάνω στο κεφάλι της κι έμοιαζαν με βούρτσες. Η δε συμπεριφορά της μικρής έμοιαζε να είναι αλλόκοτη... Φαινόταν

πως το παιδάκι, το κοριτσάκι, σαν να είχε κάτι. Πάντως δεν θα έλεγε ότι είναι και στα καλά του... Με λίγα λόγια σα να είχε ξεφύγει από τα όριά του. Με κοίταγε η μικρή με το βλέμμα τρομαγμένο και τα μάτια του καρφωμένα πάνω μου. Δεν έπινε νερό, μα ούτε για τσίσα πήγαινε μόνη της. Η μικρή κόλλησε πάνω στη μάνα της και δεν έλεγε να την αφήσει.

Ο φόβος και ο τρόμος του παιδιού ήταν ζωγραφισμένα στα μάτια του. Με την συναγωνίστρια που πιαστήκαμε αιχμάλωτες, αρχίσαμε να τους μιλάμε και όλο πιο κοντά τους πηγαίναμε. Με την απορία στα μάτια της, η μάνα μάς ρώτησε: -Ποιες είστε και τι θέλετε;

-Αντάρτισσα είμαι της είπα, και συνεχίζω να την κοιτάω περιεργα.

Κούνησε το κεφάλι της η μάνα, κάρφωσε και τα μάτια της πάνω μου και σε δευτερόλεπτα την πιάσανε τα κλάματα. Πετάχτηκε και ήρθε κοντά μου. Άρχισε να με αγκαλιάζει. Δεν άργησα να τη ρωτήσω: -Τι έγινε και από πού είσαι. Έκανα την αρχή της γνωριμίας.

-Από τα Γρεβενά μου λέει.

-Το παιδί τι έχει;

-Να, είδε το «ΚΑΚΟ»... μπροστά του. Έζησε και είδε όλα τα οικογενειακά μας βάσανα. Δεν ξέρω τι κατάλαβε και πώς έγινε, αλλά από τότε άλλαξε όλη η συμπεριφορά του. Δεν ξέρω τι να πω, αλλά από τότε σαν να μην είναι το παιδί μου.

Από τότε όλο και πιο πολύ πλησίαζα τη μάνα και το παιδί. Η Παρασκευούλα, έτσι το έλεγαν, άρχισε να μας περιεργάζεται. Της μιλούσαμε όλες λίγο λίγο και το παιχνίδι μας δεν άργησε. Το τραγούδι «Περνάει, περνάει η μέλισσα» άρχισε να αρέσει στην Παρασκευούλα. Παιζαμε και άλλα παιχνίδια, λέγαμε και άλλα τραγουδάκια και η μικρή μας συγκρατούμενη άρχισε να μαλακώνει και να παρακολουθεί τη ζωή μας εκεί μέσα. Το βλέμμα της άρχισε να ξεπαγώνει...

Όλη την ώρα η Παρασκευούλα με κοίταγε, με έκοβε από πάνω ως κάτω με κεινο το περιεργό βλέμμα της. Κάποια στιγμή ήρθε στην παρέα και η δεύτερη συγκρατούμενη που ανέφερα πριν. Το παιχνίδι με την μικρή μας Παρασκευούλα συνεχίστηκε. Τι κι αν μέσα μας λέγαμε «και τώρα τι θα γίνει... θα χήσουμε;;;... θα μας εκτελέσουν όπως τόσους άλλους;;;»... Βλέπαμε δίπλα και τη μάνα με απεριγράπτη ταλαιπωρία στο σώμα της και στο πρόσωπό της. Ήταν εκεί, γύρω στα τριάντα της χρόνια και έδειχνε πολύ πιο μεγάλη. Τα μαύρα

ρούχα του πένθους τη μεγάλωναν ακόμα πιο πολύ. Η ταλαιπωρία ήταν μεγάλη και φαινόταν.

Την είδα έτσι και πολλές φορές την πλησίασα. **Μόνο Τι κάνεις; Γιατί είσαι έτσι; και Τι έπαθες;...** τη ρώτησα και με μια κοφτή απάντηση τα είπε όλα: **«Δε θέλω να πω τίποτα»**... Πότε μας έλεγε λίγα, όπως στην αρχή της γνωριμίας μας και πότε κλείδωνε την καρδούλα της και τα κρατούσε μέσα της.

Αργότερα μας είπε πως την είχαν βιάσει και σκότωσαν τον άντρα της μπροστά της. Αυτός είχε κρυφτεί, τον βρήκαν οι κυνηγοί τον ανθρώπων, οι χαφιέδες και οι παρακρατικοί της εποχής και τον σκότωσαν μπροστά στη γυναίκα του αλλά και μπροστά στην κόρη τους Παρασκευούλα.

Έτσι εξηγείται, σκέφτηκα, ο τρόμος που βγαίνει στα μάτια του μικρού κοριτσιού.

Έτσι εξηγείται γιατί η μικρή Παρασκευούλα έχασε τη μιλιάνη της. Είδε τη σκηνή η μικρή και δεν ξαναμίλησε.

Μετά απ' αυτό το συμβάν, η μάνα πήρε τη μικρή Παρασκευούλα κι έφυγε από το σπίτι. Χτύπησε την πόρτα του αδερφού της μάνας της όπου δεν την δέχτηκαν. Με μισάνοιχτη την πόρτα τής φώναζαν: «Φύγε, φύγε από εδώ. Θα μας καταστρέψεις». Με λίγα λόγια την έδιωξαν για να μην πάθουν και αυτοί το ίδιο «ΚΑΚΟ»...

Η φουκαριάρα πήρε την κόρη της από το χέρι κι έφυγε για το άγνωστο. Κάτω από ένα δέντρο έβγαλε τη νύχτα εκείνη. Την πήραν όμως χαμπάρι οι χαφιέδες, τη «μάζεψαν» όπως λέμε και ούτε ήξερε που την πήγαν. Σκοπός των χαφιέδων ήταν να αρπάξουν το παιδί, την Παρασκευούλα.

Ήταν η εποχή που η μάνα έχανε το παιδί και το παιδί τη μάνα. Οι ψήμες της εποχής για τα παιδιά της Φρειδερίκης «έδιναν και έπαιρναν»... Κάτι τέτοιο πέρασε και από το μυαλό της μάνας. Περνούσαν τα δευτερόλεπτα και η μάνα αισθανόταν τους κινδύνους. Ήταν όμως αποφασισμένη να το παλέψει. Φώναζε με όση δύναμη της απέμεινε: «Οποιος πάρει το παιδί μου θα τον σκοτώσω». Τίποτα δεν τη σταματούσε. Οι λεπτομέρειες της περιπέτειας ήρθαν σιγά σιγά και μετά από πολλές συζητήσεις. Λίγα, λίγα μας τα 'βγαζε η γυναίκα και όλο μεγάλωνε ο πόνος της. Η γυναίκα μάς συνήθισε και αργότερα άνοιξε την καρδιά της.

Ένα πρωί μας ξάφνιασαν φωνές απ' το διάδρομο. Άνοιξε και το μικρό παραθυράκι της πόρτας. Από εκεί παρακολουθούσαν

κάθε μας κίνηση οι δεσμοφύλακες.

Τώρα το παραθυράκι άνοιξε τα ξημερώματα. Περιεργή ώρα για μας τις κρατούμενες. Το ξημέρωμα το συνδέαμε με τις εκτελέσεις αγωνιστών γι' αυτό και θορυβηθήκαμε. Να όμως που κάποιος φύλακας ρωτάει βιαστικά μέσα απ' το παράθυρο:

-Είναι κανείς από τη Λοκρίδα εδώ;;;;;;...

Μήπως από τη Παρνασσίδα;;;;;...

-Είμαστε εμείς οι δυο είπαμε με μια φωνή.

-Δύο νεαροί σας γυρεύουν...

-Εμάς μας γυρεύουν δύο νεαροί τέτοια ώρα και χαράματα;;;

Οι νεαροί που στέκονταν δίπλα στο φύλακα μας είπαν:

-Είμαστε ο Μένδης Μήτσος από τη Μενδινίτσα και ο Κακαράς Δημήτρης από το χωριό Καλλίδρομο.

Δυο Δημήτρηδες, δυο πρώτα ξαδέφρια που τα πιάσανε οι αντίπαλοί μας, τα δικάσανε και τα φέρανε εδώ στο «Μεταγωγών» για να τα κρατήσουν λίγες ώρες και στην κατάλληλη ώρα να τα εκτελέσουν. Δυο ξαδέφρια που σε λίγο θα τα εκτελούσαν... Ποιος αντέχει την ώρα και τούτη τη στιγμή;;... Βρήκαμε τη δύναμη και ουρλιάζαμε: «Αφήστε τα παιδιά, αφήστε μας να τ' αγκαλιάσουμε»...

Δεν καταφέραμε τίποτα. Στο δωμάτιο ήμασταν στοιβαγμένες γυναίκες με διάφορες κατηγορίες και αιτίες. Άλλες ήταν όπως εγώ με την συναγωνίστρια για πολιτικούς λόγους, άλλες τις μάζεψαν στα «λουλουδάδικα», στο «μπουρδέλο» λέγαμε τότε, ποινικές κρατούμενες και άλλες όπως η Παρασκευούλα με τη μάνα της που ήταν οι συνέπειες του μίσους και του αγώνα μας. Ήταν η εποχή που κυνηγούσαν ολόκληρες οικογένειες γιατί κάποιος ήταν δημοκράτης ή κομμουνιστής.

Λίγες μέρες πριν είδα μια κοπέλα του δωματίου μας να μιλάει με έναν δεσμοφύλακα. Έβλεπα να γλυκοσαλιάζουν, να αγκαλιάζονται, πότε να ανοίγει και πότε να κλείνει η πόρτα μας. Κάνανε τις δικές τους χαρούλες. Οι δεσμοφύλακες κάνανε σκοπιά και ρίχνανε και τη ματιά τους... Κατάλαβα πως αυτή για άλλον λόγο είναι στο «Μεταγωγών». Να όμως που αυτή η γυναίκα άκουσε τις φωνές μας, άκουσε για εκτελέσεις και όρθωσε το ανάστημά της. Τα παιδιά που προορίζονταν για εκτέλεση ζητούσαν πατριώτες από την περιοχή τους. Θέλανε να ενημερώσουν τους δικούς τους πως σε λίγο φεύγουν για εκτέλεση. Τα ουρλιαχτά μας δυνάμωσαν. Οι φωνές μας τρυπούσαν ντουβάρια και οι φύλακες

ουρλιάζανε. Μα πιο πολύ αυτή η κοπέλα που πήρε την υπόθεση στα χέρια της. Χίμηξε πάνω τους και οι δεσμοφύλακες της έλεγαν εξαντλημένοι:

-Σκάσε μωρή, θα μας περάσουν από Στρατοδικείο...

-Είστε εσείς μωρέ άξιοι να πάτε γελώντας στο θάνατο;;;

Ακούγαμε τις κραυγές και όλες κλαίγαμε και ουρλιάζαμε. Η μικρή Παρασκευούλα όμως κοιτούσε αμήχανα, άνοιξε τα χεράκια της, πηγαινοερχότανε και δεν ήξερε τι να κάνει. Ήταν μόνο τριάμισι χρονών και ζούσε τα ουρλιαχτά των μεγάλων... τη ζωή των κρατουμένων, την αγωνία όλων μας. Κραυγές και κλάματα ανακατεμένα που δύσκολα καταλάβαινε η Παρασκευούλα. Τα ξημερώματα έφυγαν τα παιδιά για την εκτέλεσή κι εμάς μας κλείσανε το μικρό παραθυράκι της πόρτας για να μην δούμε ούτε τα τελευταία βήματά τους. Δεν ξέχασα ποτέ τούτες τις στιγμές. Πολλούς θανάτους είδα, μα αυτό το πράγμα μας ταρακούνησε περισσότερο.

Οι μέρες κυλούσαν κι εμείς περιμέναμε τη σειρά μας... Οι μέρες περνούσανε και η μικρή Παρασκευούλα άρχιζε να μας πλησιάζει πάλι. Κάθε μέρα όλο και πιο κοντά ερχότανε. Τώρα δεν ξεκολλούσε από την αγκαλιά μου. Ήταν ένα φοβισμένο παιδί. Μόνο με τη μάνα της πήγαινε για τουαλέτα. Έβλεπε τον δεσμοφύλακα κι έτρεχε πίσω να κρυφτεί. Έπιανε και τη φούστα μου σφιχτά και νόμιζε πως δεν τη βλέπουν.

Αλήθεια, ποιος μπορεί να φανταστεί την ψυχολογία αυτού του παιδιού; Φωνάζαμε Παρασκευούλα από εδώ, Παρασκευούλα από εκεί κι αυτή τίποτα. Εδώ στο «Μεταγωγών» ήμασταν στρωμαγμένες πολλές γυναίκες. Άλλες γυναίκες φεύγανε και άλλες μάς φέρνανε. Σε λίγο ήρθε και η σειρά μου να φύγω. Πώς να κουνηθώ;... Η Παρασκευούλα γαντζωμένη στο λαιμό μου όλο και πιο σφιχτά με κρατούσε. Οι φύλακες βιαζόντουσαν και η Παρασκευούλα μ' έσφιγγε ακόμα πιο πολύ. Ποιος να καταλάβαινε την ψυχή μας; Ο φύλακας νευρίασε και με άγρια φωνή είπε:

-Πάρτο κυρία μου, πάρε και το παιδί σου από δω πέρα... να γλυτώσουμε και λίγο απ' τη φασαρία...

Κείνη τη στιγμή πηδάει σαν ελατήριο επάνω η κοπέλα που λίγο πριν έκανε χαρούλες με τον δεσμοφύλακα... και φωνάζοντας του 'λεγε:

-Εμένα δεν με νοιάζει... Τη ζωή μου τη

φτιάξατε εσείς... Παλιάνθρωποι...

Το τι βρισίδι τους έριξε δε λέγεται. Βαριές κουβέντες πέφτανε και σε αμηχανία βρεθήκαμε. Ποιος το περίμενε. Πριν λίγες μέρες τη βλέπαμε που σαλιαριζε με τον δεσμοφύλακα και τώρα η γυναίκα αυτή που είδε τα γεγονότα και άκουσε για εκτελέσεις, εξαγριώθηκε. Τώρα μας παίρνανε κι εμάς απ' το δωμάτιο, είδε και το γαντζωμά της μικρής Παρασκευούλας πάνω μου και γύρισε το μάτι της. Τώρα δεν στέκομαι στις λεπτομέρειες γιατί φουντώνουν ακόμα τα συναισθήματά μου και η οργή μου για κείνα που ζήσαμε όλο και μεγαλώνει.

Ήρθε και η στιγμή που με πήρανε εμένα και την συναγωνίστρια και μας βάλανε στο δωμάτιο μελλοθανάτων όπως το λέγανε. Στο δωμάτιο με τις μωρομάνες πήγαν και την Παρασκευούλα με τη μάνα της. Μας έβλεπε καμιά φορά στο διάδρομο και έτρεχε στην αγκαλιά μας. Τώρα με πλησίαζε χαρούμενη, έφυγε κι εκείνο το παγωμένο βλέμμα της. Προσπαθούσε κάτι να μου πει. Μόνο «Εγώ... Εγώ»... έβγαине από μέσα της κι εγώ κοιτάγα απορημένη τη μάνα της. Ήμουν έτοιμη να τη ρωτήσω αν μιλάει τώρα η Παρασκευούλα. Αυτό κατάλαβε και η μάνα της και ανταποκριθήκε: «Μιλάει, τώρα μιλάει»... Τώρα η μάνα δεν φορούσε τα πένθιμα ρούχα. Βρήκε όμως εκεί το περιβάλλον της. Γνώρισε η Παρασκευούλα και άλλα παιδιά. Άρχισε να παίζει μαζί τους. Άκουγε και παραμυθία από τις μάνες και περνούσαν οι πληγές της. Δεν ξέρω πόσο έμειναν στο «Μεταγωγών». Τελευταία φορά η Παρασκευούλα έτρεξε να μου πει: -Εγώ... δεν κλαίω... μπαμπά μου έφυγε...

-Θα γυρίσει μωρό μου της λέω.

-Όχι, δεν θα γυρίσει.

Μένω για λίγο άφωνη και αμήχανη ταυτόχρονα. Κοίταξα ταραγμένη τους γύρω μου και με μάτια βουρκωμένα είπα: «Πάρτε την Παρασκευούλα, δεν αντέχω άλλο».

Εμένα από το «Μεταγωγών» με στείλανε στις φυλακές Αβέρωφ. Σ' ένα επισκεπτήριο ήρθε ο αδερφός μου να με δει. Βρήκα την ευκαιρία και του ζήτησα να πάει τα **κακά μαντάτα** στις οικογένειες των εκτελεσμένων παιδιών. Βούρκωσε ο αδερφός μου και «όλο δύσκολα μού ζητάς»... ψέλλιζε.

Και τι να κάνουμε αδερφέ;;; Κάποιος πρέπει να πάει και να πει το κακό χαμπέρι στους δικούς τους. Ζορίστηκε πολύ ο καημένος και όλο με ρωτούσε:

-Γιατί αδερφούλα μου με βάζεις σε τέτοια

δοκιμασία;

-Και τι να κάνει η μάνα;;... Να κάτσει και να περιμένει κάνα γράμμα από το σκοτωμένο παιδί της;;...

Αποφυλακίστηκα από τις Φυλακές Αβέρωφ και έπιασα τη ζωή απ' την αρχή. Στους πέντε δρόμους βρέθηκα και στους αμέτρητους ανέμους.

Έπρεπε να ζήσω. Έπρεπε να δουλέψω.

Παιδί του χωριού ήμουν και στις γειτονιές της Αθήνας περιπλανιόμουν. Ποιος να με δέχονταν στη δουλειά χωρίς Πιστοποιητικό Κοινωνικών Φρονημάτων; Ήταν η εποχή που ήμασταν καταδικασμένοι εμείς οι δημοκράτες σε αργό θάνατο. Παντού μας παρακολούθουσαν και παντού μας κυνηγούσαν. Η Ασφάλεια εύκολα μάς έβρισκε και η γνωστή διαταγή «Διώξτε την» μάς ακολουθούσε παντού.

Η αναζήτηση της δουλειάς με πήγε μέχρι τα περιβόλια του Αη Γιάννη του Ρέντη. Εκεί ήταν ένας μεγάλος μπαχτσές όπου δούλευαν οι κυνηγημένοι... Όπως έμαθα, μόνο εκεί μπορούσα να μάθω καμιά τέχνη ή να βρω ακόμα και δουλειά.

Όταν έφτασα στα περιβόλια αυτά με περίμεναν πολλές εκπλήξεις. Έβλεπα πολλές μαυροφορεμένες γυναίκες και τρώαζα με το παραπάνω. Όπως έμαθα, ήταν μανάδες σκοτωμένων παιδιών στο αντάρτικο, ήταν γυναίκες που χάσανε τους άντρες τους στις μάχες του ΔΣΕ. Εκεί αντάμωσα και τη μάνα του Μήτσου του Γλυκού που σκοτώθηκε δίπλα μου, από τον Καλλίδρομο, τη Βαγγελιώ τη Λορίδα και πολλές άλλες γυναίκες.

Δεν γνώριζα ότι εκεί θα έβρισκα και τη μάνα της μικρής Παρασκευούλας από το «Μεταγωγών». Αγκαλιαστήκαμε και κλάψαμε μαζί. Θυμηθήκαμε πολλά από το ΧΘΕΣ.

Όλες οι γυναίκες είχαν τη δική τους Ιστορία και όλες κουβαλούσαν το δικό τους πόνο.

ΤΑ ΧΑΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΖΗΤΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΣΗ – Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΑΖΙΚΕΣ ΥΙΟΘΕΣΙΕΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

της Κυριακής Αζιώτη/Εθνος

Η φτώχεια, ο πόλεμος και οι διενέξεις των λαών έθεταν πάντα στην **πρώτη γραμμή τα παιδιά** σε βαθμό ανάλογο με αυτόν που ρίχνονταν στη μάχη και οι στρατιώτες. Η δική τους όμως διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι πάντα τα βιώματα τους έμεναν στο **περιθώριο**. Πληγωμένες ψυχές που δεν είχαν το **δικαίωμα της επιλογής**, ξεχασμένα πλάσματα που δεν γνώριζαν, έρμαια των πολιτικών και κοινωνικών ζυμώσεων, έμειναν στην **αφάνεια** χωρίς να έχουν την ευκαιρία για κάθαρση και αποκατάσταση της αλήθειας.

«Ο μεγάλος χαμένος του Ψυχρού Πολέμου ήταν τα παιδιά». Με τη φράση που χρησιμοποιεί η **Gonda Van Steen**, συγγραφέας του βιβλίου **«Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα. Υιοθεσίες στην**

Αμερική του Ψυχρού Πολέμου» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις **Ποταμός** στη χώρα μας, επαληθεύει την πεποίθηση και αναδεικνύει ιστορίες που θα παραμείνουν χαραγμένες στη συλλογική μνήμη για πάντα, ακόμα κι αν μέχρι πρόσφατα ήταν αθέατες. Στην εξαιρετικά τεκμηριωμένη και ολοκληρωμένη έρευνα της, η **καθηγήτρια Ελληνικών Σπουδών** στην έδρα Κοραή του **King's College London** ρίχνει φως σε όλες τις πτυχές -κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές, μιας σκοτεινής υπόθεσης που σημειώθηκε σε μια από τις πιο δύσκολες εποχές για την Ελλάδα, ή αλλιώς στις περισσότερες από **3.000 περιπτώσεις** παιδιών που εστάλησαν για υιοθεσία στις ΗΠΑ μετά τον Εμφύλιο.

Όσες φορές είχε τύχει να παρακολουθήσω την Van Steen σε ομιλίες, διαπίστωνα πως πρόκειται για έναν ζεστό και ιδιαίτερα πρόσχαρο άνθρωπο. Η διαδικτυακή μας συζήτηση το μεσημέρι της προηγούμενης Τετάρτης δεν μου αφήνει κανένα περιθώριο για αμφισβήτηση. Δεν θα μπορούσε άλλωστε να ήταν κι αλλιώς, αφού η ενασχόληση με ένα τέτοιο θέμα, η μελέτη των ανθρώπινων ιστοριών και η αποκάλυψη των πιο άγνωστων πτυχών τους **απαιτεί ψυχή**, προσήλωση στον στόχο, βαθιά πίστη στον άνθρωπο και τίποτα λιγότερο από αυτό. Πράγματι, την ώρα που συνομιλούμε, για τη συνέντευξη που η ίδια παραχώρησε στο **ethnos.gr**, πάνω πολλές φορές τον εαυτό μου να εντυπωσιάζεται από την **αφοσίωση** που η ίδια έχει επιδείξει σε ένα ζήτημα που τελικά οδήγησε στη λύτρωση χιλιάδες ανθρώπους.

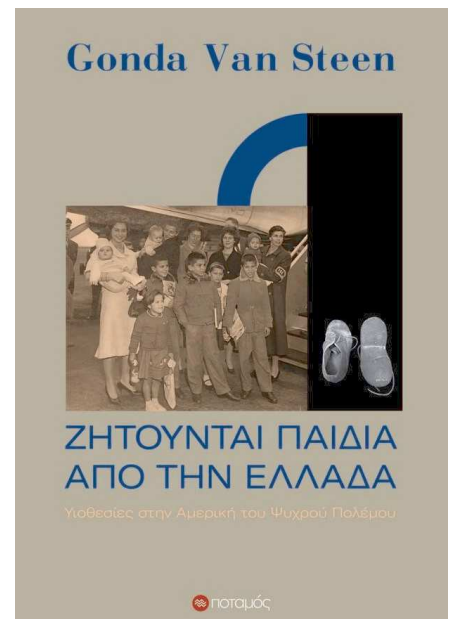
Το ταξιδιωτικό διαβατήριο της Maria Heckinger για την υιοθεσία της στην Αμερική

Ειστήριο για το άγνωστο

Το βιβλίο της Van Steen εστιάζει στις **μαζικές υιοθεσίες Ελληνόπουλων** από το **1949** έως και το **1962**. Το διάστημα αυτό, σχεδόν **3.200** μωρά, νήπια και παιδιά έως **14** ετών έφυγαν από τη χώρα μας για να καταλήξουν ως υιοθετημένα στην **Αμερική**. Οι διαδικασίες, που μέχρι περίπου το **1959**, παρέμεναν συνοπτικές, επαναπροσδιορίστηκαν έπειτα από την αποκάλυψη δύο σκανδάλων και οι παράνομες υιοθεσίες προς τις ΗΠΑ ελαττώθηκαν. Δεκάδες άλλα Ελληνόπουλα, στη συνέχεια, έφυγαν κυρίως για την **Ολλανδία**.

Τα παιδιά που εγκατέλειψαν το ελληνικό έδαφος και υιοθετήθηκαν μετά από αγοραπωλησία που επεφύλασσε υψηλά κέρδη για συγκεκριμένους φορείς, ανήκαν σε οικογένειες **κομμουνιστών** που εκτελέστηκαν, σε **φτωχά νοικοκυριά**, σε **ανύπαντρες μητέρες**. Οι ιστορίες τους, όπως εξηγεί η καθηγήτρια του King's College, ήταν άγνωστες, ντυμένες με ένα πέπλο **ενοχής** και άκρας **μυστικότητας**.

Εκατοντάδες άνθρωποι απελευθερώθηκαν, βρήκαν την ταυτότητα και μαζί τους **χαμένους συγγενείς** τους, έμαθαν τον λόγο της υιοθεσίας τους. Ας μην ξεχνάμε πως πρόκειται για μια χρονική περίοδο που η Ελλάδα έχει ήδη υποστεί το πλήγμα της Κατοχής και του Εμφυλίου, ενώ εξαργτάται

οικονομικά από τις ΗΠΑ μετά το **σχέδιο Μάρσαλ**. Με δεδομένα όλα αυτά, οι υιοθεσίες αποκτούν και **πολιτική χροιά**, αφού η χώρα μας παραχωρεί μαζικά παιδιά που εμμέσως πλην σαφώς πληρούν όλα τα πρότυπα.

Ένα κανονικό baby drain

Η συγγραφέας του βιβλίου θέτει το θέμα της μαζικής φυγής το οποίο χαρακτηρίζει **«baby drain»** ως ένα άλλο **brain drain** που συνέβη την περίοδο της οικονομικής κρίσης. «Χιλιάδες παιδιά έφυγαν από τον τόπο τους. Πολλά από αυτά έγιναν επιστήμονες, τα κατάφεραν στον κλάδο τους και καταξιώθηκαν επαγγελματικά. Ακόμα όμως και στις δουλειές τους, έχω δει ανθρώπους να διατηρούν ένα στοιχείο της ελληνικότητάς τους. Φανταστείτε **τι έχασε η χώρα**», υπογραμμίζει η Van Steen.

Η συγγραφέας του βιβλίου, Gonda Van Steen

Το κόστος της διαδικασίας

Η ερευνήτρια εξηγεί πως η αγοραπωλησία των παιδιών ξεκινούσε από **500** δολάρια το '55 -την ώρα που ο μέσος μισθός ανερχόταν περίπου στα **4.000 δολάρια**- και μέσα σε πέντε χρόνια έφτασε τα **3.000** δολάρια. Οι ενδιάμεσοι, κέρδιζαν χρήματα, τα οποία αυξάνονταν συστηματικά. Η **ΑΧΕΠΑ**, **Έλληνες δικηγόροι**, το **ΠΙΚΠΑ**, το **Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών**, το **Δημοτικό Βρεφοκομείο Πατρών**, το κέντρο Βρεφών **«Μητέρα»** ήταν μερικοί από τους μεσάζοντες.

Οι Αμερικανοί νέοι γονείς προχωρούσαν στην επιλογή ενός παιδιού από **φωτογραφία**,

εξουσιοδοτούσαν τους δικηγόρους και αυτοί μετέπειτα αναλάμβαναν τις διαδικασίες για το ταξίδι των νέων μελών της οικογένειας. Ελάχιστοι μόνο Αμερικανοί πατούσαν στο ελληνικό έδαφος για να αναλάβουν προσωπικά τις διαδικασίες. Προτιμούσαν **«λευκά» παιδιά και κορίτσια** σε μικρή ηλικία. Όταν τα μικρά έφταναν στην Αμερική, καλοντυμένα και περιποιημένα, εκείνοι τα περίμεναν στο **αεροδρόμιο** για να τα υποδεχτούν.

Υπάρχουν περιπτώσεις οικογενειών που **τελικά απέρριψαν** ένα παιδί από την Ελλάδα; «Φυσικά», μου απαντά η Van Steen. «Κάποιοι για παράδειγμα, έστειλαν πίσω το νέο μέλος με την δικαιολογία όταν δεν ήταν **τόσο λευκό** όσο ήθελαν», συμπληρώνει, εξηγώντας πως στην περίπτωση αυτή τα υιοθετημένα βίωναν μια **δεύτερη απόρριψη** στο ξένο πια έδαφος στο οποίο βρίσκονταν. Αυτές είναι μόνο μερικές από τις **δεκάδες μαρτυρίες** που καταγράφει η ίδια στο βιβλίο της.

Το email που πυροδότησε το ενδιαφέρον Πώς όμως μια γυναίκα που αγαπά τόσο τη χώρα μας αποφάσισε να εκπονήσει μια **ολοκληρωμένη μελέτη** για το συγκεκριμένο θέμα; Όπως η ίδια περιγράφει, η αρχή έγινε όταν το **2013** κι ενώ ήταν στη Φλόριντα έλαβε ένα **email** από έναν **νεαρό Αμερικανό**. Σε αυτό της εξηγούσε πως η μητέρα και η θεία του, το γένος **Αργυριάδη**, υιοθετήθηκαν στις ΗΠΑ και πως ο ίδιος θα χρειαζόταν βοήθεια για να εντοπίσει τις ρίζες του.

«Είπα στο ίντερνετ και γρήγορα διαπίστωσα πως δεν έβγαζα άκρη. Έτσι αποφάσισα να ξεκινήσω μια **έρευνα** για να εξακριβώσω τι βρίσκεται πίσω από τις ιστορίες που διάβαζα. Αγαπώ τη μελέτη, μου αρέσει να ψάχνω το παρασκήνιο αυτών που θεωρούνται δεδομένα. Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορούσε την υιοθεσία των δύο θυγατέρων του Αργυριάδη που εκτελέστηκε **μαζί με τον Μπελογιάννη** το 1952. Έτσι έγινε η αρχή», λέει, εξηγώντας πως καθοριστικό ρόλο για την επικοινωνία σε όλη αυτή τη διαδικασία διαδραμάτισαν τα social media, τα οποία την έφεραν σε επαφή με πολλές πλευρές.

Αναφερόμενη όμως στην περίπτωση του Αργυριάδη, η Van Steen θέτει και ένα ακόμα κείμενο θέμα, που δεν είναι άλλο από την **αλλοίωση** της πολιτικής και πολιτιστικής **ταυτότητας** των παιδιών που έφυγαν. Όπως επισημαίνει, ο εγγονός του **κομμουνιστή Ηλία Αργυριάδη** δεν μπορεί να εξηγήσει το πώς μπορεί κάποιος να δολοφονείται επειδή είναι αριστερός, καθώς έχει μεγαλώσει σε ένα τελείως διαφορετικό

Φωτογραφία από το αρχείο της υιοθετημένης στην Αμερική και συγγραφέως του βιβλίου «Beyond the Third Door» 2019, Maria Heckinger

πλαίσιο, σε μια καθ' όλα καπιταλιστική χώρα. Κατά την ίδια, τα παιδιά αυτά θα έπρεπε να παραμείνουν στην Ελλάδα και την ανατροφή τους να αναλάβουν **συγγενικά πρόσωπα**, στα οποία θα δίνονταν οικονομικά κίνητρα και βοήθεια. Όμως ο στόχος, μεταξύ άλλων, ήταν ακριβώς αυτός, δηλαδή να μεγαλώσουν σε **πλούσιες αμερικανικές οικογένειες** τελείως αποκομμένα από το κομμουνιστικό παρελθόν.

Ανεπαρκή τα στοιχεία στην Ελλάδα

Στη χώρα μας η έρευνα της Van Steen επικεντρώθηκε στα αρχεία των φορέων που εμπλέκονταν, αλλά και σε εφημερίδες με εκτενείς αναφορές στα δύο σκάνδαλα που αποκάλυψαν τη σκοτεινή πλευρά των υιοθεσιών. Το πρώτο το 1959 με την **εμπλοκή της ΑΧΕΠΑ** και το δεύτερο το **1962 με το Βρεφοκομείο του Αγίου Στυλιανού** στη Θεσσαλονίκη, όπου με πλαστογράφηση εγγράφων γίνονταν αγοραπωλησίες παιδιών που εξαφανίζονταν με την κάλυψη του διευθυντή και ενός γιατρού. Η ίδια κατέγραψε ταυτόχρονα τις **στατιστικές** που αφορούν τις βίβες των υιοθετημένων που έφτασαν στην Αμερική, αριθμός για τον οποίο η Ελλάδα δεν κρατά **κανένα αρχείο**.

Κλείνοντας τον κύκλο της αναζήτησης

Η μελέτη που εκπονήθηκε και η ανάδειξη της ανθρωπίνης υπόστασης πίσω από τους αριθμούς και τις στατιστικές οδήγησε στην ένωση πολλών οικογενειών, έδωσε σάρκα και οστά στην πιο βαθιά επιθυμία ανθρώπων που ήθελαν να φτάσουν στην **πόρτα των προγόνων τους**. «Τώρα που

βρήκες την κόρη μου, μπορώ να πεθάνω ήσυχη [...] Είχα χάσει κάθε ελπίδα πως θα την ξαναέβλεπα κάποια μέρα. Δεν είχα ούτε καν μια φωτογραφία της. Δεν πίστευα πια πως μπορούσε κανείς να νοιαστεί και να μας φέρει κοντά, ύστερα από **59 ολόκληρα χρόνια**».

Τα λόγια αυτά μιας **80χρονης** προς την Gonda Van Steen, όπως η ίδια η συγγραφέας μεταφέρει στο βιβλίο της, είναι ίσως η απάντηση στο γιατί άξιζε η κοπώδης και πολύ δύσκολη διερεύνηση ενός θέματος που είχε καλύψει επί επτά δεκαετίες η σκόνη της λήθης. Η Linda γεννήθηκε στην Ελλάδα και μεγάλωσε στο Τέξας των ΗΠΑ χωρίς καμιά επαφή με οτιδήποτε ελληνικό **μέχρι το 2017**, όταν και προσέγγισε την Van Steen αναζητώντας τις δικές της ρίζες στην Ελλάδα.

Η ιστορία των δύο γυναικών είχε αίσιο τέλος, δεν ισχύει ωστόσο το ίδιο για όλες τις υποθέσεις. Η καθηγήτρια αναφέρεται σε περιπτώσεις ατόμων που ενώ έψαξαν τους δικούς τους, διαπίστωσαν με λύπη πως **έχουν πεθάνει**. Το πλήγμα τότε είναι τεράστιο, λέει. «Οι άνθρωποι φεύγουν, **δεν προλαβαίνουν**, πρέπει όλοι να γνωρίζουμε την αλήθεια για το παρελθόν μας. Το χρωστάμε στον εαυτό μας», μου εξηγεί. Η ίδια έχει επικοινωνία με πολλά από τα άτομα που έχει βοηθήσει, εμπλέκεται άλλωστε κι εκείνη συναισθηματικά πλέον σε όλη αυτή την ιστορία.

Η ελληνική ιθαγένεια τους ανήκει

Λίγο πριν ολοκληρωθεί η συζήτησή μας, η Van Steen επισημαίνει πως οι υιοθετημένοι

εγγήλικες πλέον του Ψυχρού Πολέμου επιθυμούν σήμερα να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια. Η διαδικασία φυσικά δεν είναι καθόλου εύκολη. Μετά την παρέμβαση και της ίδιας, η οποία συναντήθηκε με τον Έλληνα πρωθυπουργό, έχουν γίνει κάποιες κινήσεις για να διευθετηθεί το θέμα. Κατά τα λεγόμενά της, η στάση της ελληνικής κυβέρνησης είναι θετική, αναμένεται να δούμε αν το επόμενο διάστημα θα γίνουν κάποια βήματα. Όπως υποστηρίζει, το ιδανικό θα ήταν να συσταθεί μια επιτροπή που θα απαρτίζεται από ειδικούς που θα αναλάβουν το δύσκολο αυτό έργο.

«Εγώ επιθυμώ να συμμετέχω, μπορώ να βοηθήσω οι άνθρωποι να λάβουν πίσω τα χαρτιά τους. Τους το χρωστάμε άλλωστε, δεν τα έχασαν με τη θέλησή τους, κάποιοι θεσμοί βία τους αφαίρεσαν την ελληνική τους ταυτότητα», σημειώνει. Εξάλλου όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, ελπίζει αυτό το βιβλίο να είναι ένα άνοιγμα. Δεν είναι η τελευταία λέξη, θέλει απλά να είναι η πρώτη που θα ανοίξει έναν διάλογο. Έναν διάλογο που να συμπεριλαμβάνει και το αίτημα των ανθρώπων αυτών που αναζητούν τις χαμένες ρίζες τους για ιθαγένεια.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΠΟΔΗΜΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

Αγαπητοί μου συμπατριώτες, Ελληνίδες και Έλληνες του εξωτερικού, Το 2021 γιορτάσαμε με πανηγυρικό τρόπο τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση και την αφετηρία της δημιουργίας του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Χάρη στις ειδηλώσεις που διοργανώθηκαν σε όλον τον κόσμο, με τη συμμετοχή του απόδημου ελληνισμού, το οικουμενικό μήνυμα της Επανάστασης έλαμψε παντού και στάθηκε αφορμή για την ενθύμηση του εθνικού παρελθόντος και τον στοχασμό για το κοινό μας μέλλον. Η επιρροή των Ελλήνων της διασποράς στην επίτευξη της απελευθέρωσης του ελληνικού έθνους από τη μακρόχρονη τυραννία του οθωμανικού ζυγού υπήρξε καθοριστική. Η συνάντηση των νεωτερικών ιδεών του Διαφωτισμού και της επαναστατικής ορμής οδήγησε στην

Ελληνική Παλιγγενεσία, ως ιδανικό εθνικής απελευθέρωσης και κυριαρχίας. Ενάντια στον συσχετισμό της δύναμης και στις βεβαιότητες της εποχής, ο ελληνισμός αναζήτησε, σχεδίασε και εκπλήρωσε το δικό του πεπρωμένο.

Η Ομογένεια «κυοφόρησε» σε μεγάλο βαθμό την Επανάσταση του 1821. Εμβληματικές μορφές του πνεύματος, όπως ο Ρήγας Φεραίος και ο Αδαμάντιος Κοραής, αφύπνισαν και συνένωσαν με τις ιδέες και το παράδειγμά τους τις δυνάμεις ενός υπόδουλου λαού. Οικονομικά δραστήριοι απόδημοι Έλληνες, όπως οι Ξάνθος, Σκουφάς και Τσανάλωφ, με την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας και με σύνθημα το «ελευθερία ή θάνατος», συνεισέφεραν όχι μόνο στην υλική διάσταση του Αγώνα, αλλά και στην εμπέδωση ενός κοινού, εθνικού οράματος

και προσανατολισμού.

Σε Ευρώπη και Αμερική, φιλέλληνες εξέδιδαν έντυπα, έγραφαν άρθρα, λογοτεχνούσαν, ζωγράφιζαν, διακινούσαν ιδέες για ελευθερία, μιλούσαν στα Κοινοβούλια και στην κοινή γνώμη των χωρών τους για τη σκλαβωμένη γη, κοιτίδα του αρχαίου ελληνικού, αλλά και του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Υπόδουλος λαός, Εκκλησία, Ομογένεια και φιλέλληνες συναντήθηκαν στην ύψιστη στιγμή για το Έθνος, ύψωσαν ανάστημα έναντι ενός υπέρτερου εχθρού και αξιώθηκαν μια λαμπρή θέση στην Ιστορία. Επιδόθηκαν σε έναν ιερό αγώνα που σφραγίστηκε από μικρές και μεγάλες νίκες, από μικρές και μεγάλες θυσίες, από πράξεις ηρωισμού και αυταπάρανης, από στιγμές ανυπέρβλητου μεγαλείου, όπως αυτές στο Ζάλογγο, στο Κούγκι, στο Μεσολόγγι.

Ο ένδοξος αγώνας των Ελλήνων συνιστά τη διαρκή υπόμνηση της αξίας της ενότητας και της σύμπνοιας του έθνους μας, η οποία ξεπερνά τα σύνορά μας και εκτείνεται στη διαχρονία. Η υπεράσπιση της εθνικής κληρονομιάς και κυριαρχίας, των αξιών της Δημοκρατίας και του σεβασμού προς τον άνθρωπο, η προάσπιση του Κράτους Δικαίου, η ειρηνική συνύπαρξη των λαών, η από κοινού επιδίωξη της προόδου, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης είναι τα σύγχρονα προτάγματα που οφείλουμε να υπηρετήσουμε, αυτά για τα οποία ως Έλληνες καλούμαστε να δώσουμε τον δικό μας ιερό αγώνα.

Σήμερα, η σκέψη όλων μας είναι στην δοκιμαζόμενη ελληνική ομογένεια της Ουκρανίας, που υφίσταται τα δεινά του πολέμου. Άμαχοι, γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι, έχουν εγκλωβιστεί σε

πεδιά συγκρούσεων, απειλούνται οι ζωές τους, ενώ βλέπουν τον τόπο τους και τις περιουσίες τους να πλήττονται από την πολεμική συμφορά, σκοτώνονται. Οι ομογενείς μας δείχνουν θάρρος ψυχής, που αντλούν από την αγάπη για τον τόπο τους, προσβλέποντας στον όσο το δυνατόν ταχύτερο τερματισμό του πολέμου και την έναρξη μιας νέας ζωής, μέσα από τις στάχτες της καταστροφής. Εύχομαι, πολύ σύντομα, ο εφιάλτης που

βιώνουν να αποτελέσει παρελθόν και να συνεχίσουν την ιστορική τους παρουσία στις πατρογονικές τους εστίες στην Ουκρανία. Στην Οδησό, όπου ωρίμασε η σκέψη του απελευθερωτικού αγώνα και η Φίλικη Εταιρεία άναψε το φυτίλι της Επανάστασης, στην ηρωική Μαριούπολη, όπου δημιουργήθηκε και διέπρεψε μια μικρή Ελλάδα της Αζοφικής. Η ελληνική Πολιτεία είναι στο πλευρό τους. Αγαπητοί μου συμπατριώτες,

Η φετινή επέτειος του 1821, και το ελπιδοφόρο μήνυμα του Ευαγγελισμού, ας επισφραγίσει την ενότητα του οικουμενικού ελληνισμού και ας τον εμπνεύσει στην προσπάθειά του για την προάσπιση και εδραίωση των αξιών του ανθρωπισμού και της ελευθερίας ως απάντηση σε κάθε μορφή βίας. Χρόνια πολλά σε κάθε απόδημη ελληνική οικογένεια, σε όλες και όλους!

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ, ΕΘΙΜΑ

Η πρώτη Κυριακή των Νηστειών είναι αφιερωμένη στη μάχη της Εκκλησίας εναντίον όλων των αιρέσεων και στη νίκη της ορθοδοξίας ως «εποφειλομένη προς τον Θεόν ευχαριστία» γιατί συγκεφαλαιώνει τους αγώνες, τη μαρτυρία και το βίωμα του πληρώματος

εκατό χρόνια.

Το 726 μ.Χ. ο αυτοκράτωρ Λέων ο Γ' ο Ίσαυρος (717 – 741 μ.Χ.) αποφάσισε να επιφέρει στο κράτος ριζικές μεταρρυθμίσεις.

Μια από αυτές ήταν η απαγόρευση προσκύνησης των ιερών εικόνων, επειδή,

Οι διώξεις φοβερές. Μεγάλες πατερικές μορφές ανάλαβαν να υπερασπίσουν την ορθόδοξη πίστη.

Στα 787 μ.Χ. συγκλήθηκε η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος, η οποία διατύπωσε με ακρίβεια την οφειλόμενη τιμή στις ιερές εικόνες.

Σε αυτή επίσης διευκρινίστηκαν και

της.

Ποιούμε ανάμνηση του κορυφαίου γεγονότος της εκκλησιαστικής μας ιστορίας, της αναστηλώσεως των ιερών εικόνων, το οποίο επισυνέβη το 843 μ.Χ. στο Βυζάντιο, χάρις στην αποφασιστική συμβολή της βασιλίσσης και μετέπειτα αγίας Θεοδώρας, συζύγου του αυτοκράτορα Θεοφίλου (840 – 843 μ.Χ.). **Αναφερόμαστε στη μεγάλη εικονομαχική έριδα, η οποία συντάραξε κυριολεκτικά την Εκκλησία μας για περισσότερα από**

παίρνοντας αφορμή από ορισμένα ακραία φαινόμενα εικονολατρίας, πίστευε πως η χριστιανική πίστη παρέκλινε στην ειδωλολατρία.

Στην ουσία όμως εξέφραζε δικές του ανεικονικές απόψεις, οι οποίες ήταν βαθύτατα επηρεασμένες από την ανεικονική ιουδαϊκή και ισλαμική πίστη. Η αναταραχή ήταν αφάνταστη.

Η αυτοκρατορία χωρίστηκε σε δύο φοβερά αντιμαχόμενες ομάδες, τους εικονομάχους και τους εικονολάτρες.

άλλα δυσνόητα σημεία της χριστιανικής πίστεως, έτσι ώστε να έχουμε πλήρη αποκρυστάλλωση του ορθοδόξου δόγματος και να ομιλούμε για θρίαμβο της Ορθοδοξίας μας.

Η εικόνα στην Ορθοδοξία μας δεν αποτελεί αντικείμενο λατρείας, αλλά λειτουργεί αποκλειστικά ως μέσον τιμής του εικονιζόμενου προσώπου.

Ακόμα και ο Χριστός μπορεί να εικονισθεί, διότι έγινε άνθρωπος. Μάλιστα όποιος αρνείται τον εικονισμό του Χριστού

αρνείται ουσιαστικά την ανθρώπινη φύση Του!

Οι μεγάλοι Πατέρες και διδάσκαλοι της Εκκλησίας μας, που αναδείχθηκαν μέσα από τη λαίλαπα της εικονομαχίας, διατύπωσαν το ορθόδοξο δόγμα με προσοχή και ευλάβεια.

Η προσκύνηση της ιερής εικόνας του Χριστού και των άλλων ιερών προσώπων του Χριστιανισμού δεν είναι ειδωλολατρία, όπως κατηγορούνταν από τους εικονομάχους, διότι η τιμή δεν απευθύνεται στην ύλη, αλλά στο εικονιζόμενο πρόσωπο, καθότι «η της εικόνας τιμή επί

το πρωτότυπον διαβαίνει» (Μ.Βασίλειος Ρ . Γ . 32,149) και «Προσκυνούμεν δε τας εικόσιν ου τη ύλη προσφέροντες την προσκύνησιν, αλλά δι' αυτών τοις εν αυταίς εικονιζόμενοις»

(Ι. Δαμασκ. Ρ . Γ .94 1356).

Η ευλογία και η χάρη που λαμβάνει ο πιστός από την προσκύνηση των ιερών εικόνων δίνεται από το ζωντανό ιερό πρόσωπο και όχι από την ύλη της εικόνας. Η εικόνα έχει τεράστια ποιμαντική χρησιμότητα. Μια εικόνα, σύμφωνα με γλωσσική έκφραση, αξίζει περισσότερο από χίλιες λέξεις. Αυτό σημαίνει ότι μέσω της εκκλησιαστικής εικονογραφίας οι πιστοί βοηθούνται να αναχθούν στις υψηλές πνευματικές θεωρίες και στο θείον. Βεβαίως η ηρεμία δεν αποκαταστάθηκε,

διότι εξακολουθούσαν να βασιλεύουν εικονομάχοι αυτοκράτορες.

Στα 843 η ευσεβής αυτοκράτειρα Θεοδώρα, επίτροπος του ανήλικου γιου της Μιχαήλ του Γ, έθεσε τέρμα στην εικονομαχική έριδα και συνετέλεσε στο θρίαμβο της Ορθοδοξίας.

Οι Πατέρες όρισαν να εορτάζεται ο θρίαμβος του ορθοδόξου δόγματος την πρώτη Κυριακή των Νηστειών για να δείξει στους πιστούς πως ο πνευματικός μας αγώνας θα πρέπει να συνδυάζεται με

την ορθή πίστη για να είναι πραγματικά αποτελεσματικός.

Νηστεία και ασκητική ζωή έχουν και άλλες αιρέσεις ή θρησκείες, και μάλιστα με πολύ αυστηρότερους κανόνες άσκησης. Όμως αυτό δε σημαίνει ότι μπορούν αυτοί οι άνθρωποι να σωθούν και να ενωθούν με το Θεό.

Η σωτηρία είναι συνώνυμη με την αλήθεια, αντίθετα η πλάνη και το ψεύδος οδηγούν σε αδιέξοδα και εν τέλει στην απώλεια.

Πηγή ekklesiaonline.gr

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ...

ΖΙΖΗ ΜΑΚΡΗ (ΟΥΓΓΑΡΙΑ)

Το 2014 «φεύγει» από τη ζωή σε ηλικία 90 χρόνων η αγωνίστρια χαράκτρια Ζιζή Μακρή. Η σπουδαία χαράκτρια γεννήθηκε το 1924 στο Βελιγράδι. Το 1946, σπουδάζει χαράκτική στη Σχολή Καλών Τεχνών, στο Παρίσι, με τον Δ. Γαλάνη. Για τις κομμουνιστικές πεποιθήσεις της, η

Ζιζή Μακρή απελάθηκε το 1951 από τη Γαλλία όπου είχε σπουδάσει χαράκτική και ζούσε με το σύζυγο της – τον επίσης σημαντικό γλύπτη Μέμο Μακρή – και κατέφυγε στη Σοσιαλιστική Ουγγαρία, όπου παρέμεινε μέχρι τον επαναστατισμό της στην Ελλάδα το 1990. Στην Ουγγαρία συμμετέχει ενεργά στην εικαστική ζωή με ατομικές εκθέσεις και συμμετοχές σε πολλές ομαδικές. Την περίοδο αυτή, εικονογραφεί πολλά βιβλία, μεταξύ των οποίων του Μπέρτολτ Μπρεχτ και του Γιάννη Ρίτσου.

Μαζί με τον σύζυγό της υπερασπίστηκαν στην προσφυγιά το σοσιαλισμό στην Ουγγαρία. Στο πλούσιο καλλιτεχνικό έργο της – που εκτός από χαράκτικά περιλαμβάνει ψηφιδωτά και ταπισερί – πρωταγωνιστούν ο μόχθος και οι αγώνες των λαϊκών ανθρώπων για δικαιοσύνη και ευτυχία, η ενότητα του ανθρώπου με τη φύση, αλλά και οι πάμπολλες εμπειρίες από

τα ταξίδια της κυρίως στην Ελλάδα και τις διάφορες σοσιαλιστικές χώρες. Τιμήθηκε δύο φορές με το βραβείο Μούνκατσι (1959, 1963), καθώς και με το βραβείο του εξαίρετου καλλιτέχνη (1984), την ανώτατη διάκριση για τις εικαστικές τέχνες της Ουγγαρίας. Βραβεύτηκε σε παγκόσμιους διαγωνισμούς, στο Βερολίνο το 1953, στη Βαρσοβία το 1955, στη Μόσχα το 1957, στη Γενεύη το 1963.

Χαρακτικά της κόσμησαν εκδόσεις ποιημάτων του Γ. Ρίτσου, του Π. Ελύαρ και του Μπ. Μπρεχτ. Ανάμεσα στα έργα της ξεχωρίζουν αυτά που εμπνεύστηκε στη διάρκεια της κράτησής της στις γυναικείες φυλακές Αβέρωφ (1960 – '61) με την κατηγορία της κατασκοπείας, όταν είχε μπει με κομματική εντολή παρόνομα στην Ελλάδα για να βοηθήσει στη διαφυγή στο εξωτερικό στελέχους του ΚΚΕ.

Ως το τέλος της ζωής της στάθηκε ακλόνητη στο πλευρό του ΚΚΕ.

100 ΧΡΟΝΙΑ - ΑΠΟ ΤΗ «ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ» ΣΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Η Μικρασιατική Καταστροφή (Αύγουστος 1922) αποτελεί μια από τις πιο τραγικές στιγμές της Ιστορίας της Ελλάδας, τις συνέπειες της οποίας πλήρωσε ο λαός της. Είναι το αποτέλεσμα της συμμετοχής της άρχουσας τάξης της Ελλάδας στα ιμπεριαλιστικά σχέδια στην ευρύτερη

περιοχή της Εγγύς Ανατολής, προκειμένου να προωθήσει μέσω αυτής της συμμετοχής στην πράξη τη θεωρία της «Μεγάλης Ιδέας», δηλαδή της προσάρτησης εδαφών στην Ελλάδα και έτσι να ικανοποιηθούν τα συμφέροντα των Ελλήνων κεφαλαιοκρατών, τα οποία διαπλέκονταν με αυτά των τότε

ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, ιδιαίτερα της Αγγλίας.

Η επίθεση του στρατού του Κεμάλ άρχισε στις 13 Αυγούστου 1922 στη γραμμή Αφιόν Καραχισάρ - Σμύρνη. Η ήττα είναι συντριπτική και ο ελληνικός στρατός αρχίζει την άτακτη υποχώρησή του. Ένα

μήνα αργότερα οι Τούρκοι μπαίνουν στη Σμύρνη, που παραδίδεται στις φλόγες. Είχε προηγηθεί η Μικρασιατική Εκστρατεία. Μια πολεμική ενέργεια, ενταγμένη στο διεθνές ιμπεριαλιστικό πλαίσιο, που διαμορφωνόταν με βάση τα αποτελέσματα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Η ελληνική αστική τάξη προσπάθησε τότε να εξαργυρώσει τη συμμετοχή του κράτους της στον Α' Παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό Πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, αλλά και να επωφεληθεί από τη συμμαχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τις Κεντρικές Δυνάμεις (Γερμανία, Αυστροουγγαρία), προβάλλοντας τις εδαφικές της αξιώσεις στο μεταπολεμικό ενδοϊμπεριαλιστικό παζάρι για τη διανομή των αγορών. Μάλιστα, η κυβέρνηση Βενιζέλου προσέβλεπε σε ενίσχυση των αξιώσεών της, λόγω και της συμμετοχής του ελληνικού στρατού στην ιμπεριαλιστική εκστρατεία κατά της επαναστατικής Ρωσίας.

Οι νικήτριες στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ιμπεριαλιστικές χώρες της Αντάντ (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία) επιβουλεύονταν τα πετρέλαια της Μοσούλης και, επομένως, ήθελαν να εδραιώσουν τις θέσεις τους και στην περιοχή του οθωμανικού κράτους. Γεγονός που συνεπαγόταν και ενέργειες για το διαμελισμό του. Γι' αυτό το σκοπό χρησιμοποίησαν και τον ελληνικό στρατό. Ταυτόχρονα, το εθνικοαπελευθερωτικό, αστικοδημοκρατικό επαναστατικό κίνημα στην Τουρκία, με επικεφαλής τον Μουσταφά Κεμάλ, συγκροτεί κυβέρνηση στην Άγκυρα στις 23 Απρίλη του 1920 και έρχεται σε πλήρη ρήξη με τον σουλτάνο. Τα ιμπεριαλιστικά κράτη, αντιλαμβανόμενα ότι ο σουλτάνος δεν είναι σε θέση να τσακίσει την επανάσταση, βάζουν μπρος το στρατιωτικό σχέδιο, με κύρια δύναμη τον ελληνικό στρατό, αλλά και τα δικά τους στρατεύματα. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά του Κεμάλ δεν φέρνουν αποτέλεσμα. Έτσι, στις 10 Αυγούστου 1920, υπογράφεται στις Σέβρες της Γαλλίας η ομώνυμη Συνθήκη. Με τη Συνθήκη των Σεβρών, η έκταση της Τουρκίας ελαττωνόταν έως το ένα πέμπτο. Η Συρία, η Παλαιστίνη, η Μεσοποταμία και η Χατζάζκη κηρύσσονταν τυπικά ανεξάρτητα κράτη. Και λέμε τυπικά, γιατί ουσιαστικά γίνονταν αποικίες - προτεκτοράτα, η πρώτη της Γαλλίας και οι άλλες της Μεγάλης Βρετανίας, μιας και τα κράτη αυτά, σύμφωνα με το άρθρο 22 της Συνθήκης, κρίνονταν μη ικανά

για αυτοκυβέρνηση. Η Τουρκία έχανε κάθε επικυριαρχία πάνω στην Αίγυπτο, η οποία γινόταν προτεκτοράτο της Μεγάλης Βρετανίας, στην οποία παραχωρούνταν επίσης η Κύπρος, το Σουδάν καθώς και τα δικαιώματα της Τουρκίας στη ναυσιπλοΐα του Σουέζ. Αναγνωριζόταν το προτεκτοράτο της Γαλλίας στο Μαρόκο και την Τυνησία και η Λιβύη παραχωρούνταν στην Ιταλία.

Επιπλέον, τα τρία ισχυρά καπιταλιστικά κράτη (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία), με ιδιαίτερη συμφωνία μοίραζαν μεταξύ τους σε «σφαίρες επιρροής» και ό,τι απέμεινε ακόμα από την Τουρκία, με πρόσχημα να τη βοηθήσουν ν' αναπτύξει τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της.

Με τη Συνθήκη των Σεβρών, στην Ελλάδα παραχωρούνταν η Δυτική και Ανατολική Θράκη έως τη γραμμή Τσατάλτζας κοντά στην Κωνσταντινούπολη και τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος καθώς και η Σμύρνη με την ενδοχώρα της, όπου τυπικά αναγνωριζόταν η τουρκική κυριαρχία με το να κυματίζει η οθωμανική σημαία στα φρούρια της πόλης.

Η Κωνσταντινούπολη αναγνωριζόταν πρωτεύουσα του τουρκικού κράτους, υπό την αίρεση των συμφάτων, για την περίπτωση που η Τουρκία δεν θα τηρούσε τα συμφωνημένα. Τα Στενά των Δαρδανελίων κηρύσσονταν ουδέτερη και αφοπλισμένη ζώνη.

Η Συνθήκη των Σεβρών αφόπλιζε την Τουρκία και άφηνε ελεύθερη τη διόδο των Στενών, εκτός από τα πολεμικά και τα εμπορικά πλοία, πράγμα που έθετε κάτω από τον έλεγχο της Αγγλίας και της Γαλλίας το εμπόριο και την ασφάλεια των χωρών της Μαύρης Θάλασσας.

Η κυβέρνηση Βενιζέλου ανέλαβε τη δράση για την επιβολή της συγκεκριμένης Συνθήκης, η οποία απορρίφθηκε από την κυβέρνηση Κεμάλ. Έτσι, γενικεύτηκε, ουσιαστικά, ο πόλεμος στο μέτωπο της Μικράς Ασίας, ο οποίος τυπικά ξεκίνησε το Μάη του 1919.

Στις 2 Μάη (15 με το νέο ημερολόγιο) 1919, ελληνικά στρατεύματα είχαν αποβιβαστεί στη Σμύρνη ύστερα από απόφαση του Ανωτάτου Συμμαχικού Συμβουλίου του Συνεδρίου των Παρισίων. Η εκστρατεία είχε ξεκινήσει. Το τραγικό της τέλος, όμως, ήταν προδιαγεγραμμένο.

Οι σύμμαχοι

Από τις 7/20 Οκτώβρη 1921, η Γαλλία είχε

αποφασίσει την αποχώρηση των δυνάμεών της από την Κιλικία και αναγνώρισε ως νόμιμη κυβέρνηση της Τουρκίας αυτήν του Κεμάλ. Η μεταστροφή της Γαλλίας συνδεόταν άμεσα με την προσπάθειά της να προσεταιριστεί την Τουρκία, διαρρηγνύοντας έτσι τις σχέσεις της τελευταίας με τη Σοβιετική Ρωσία, όπως επέβαλλαν τα συμφέροντα του γαλλικού κεφαλαίου. Η προσπάθεια ήταν πράγματι επιτυχής. Την περίοδο Οκτώβρη 1921 - Μάρτη 1922, οι διπλωματικές επαφές της κυβέρνησης Γούναρη στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, με σκοπό την οικονομική ή στρατιωτική ενίσχυση των ελληνικών δυνάμεων, απέβησαν άκαρπες, ακόμα και από την πλευρά της Μ. Βρετανίας, η οποία έως τότε υποστήριζε τις ελληνικές αξιώσεις.

Το Μάρτη 1922 πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι η Διασυμμαχική Συνδιάσκεψη των Τριών Δυνάμεων (Αγγλία - Γαλλία - Ιταλία), που αποφάσισε να διαβιβάσει στην Ελλάδα και την Τουρκία προτάσεις ανακωχής. Η συνδιάσκεψη έγινε εν μέσω αγγλογαλλικών συγκρούσεων για τον έλεγχο των Στενών, που η Αγγλία προσπαθούσε να διατηρήσει.

Η Συνδιάσκεψη κατέληξε σε κείμενο πρότασης ανακωχής που θα διαρκούσε τρεις μήνες. Προέβλεπε εδαφικές παραχωρήσεις από την Ελλάδα, καθώς ο στρατός έπρεπε να αποχωρήσει όχι μόνο από την περιοχή της Σμύρνης, αλλά και από μεγάλο τμήμα της Ανατολικής Θράκης, ενώ περιλάμβανε μόνο γενικές αρχές όσον αφορά την προστασία των χριστιανικών μειονοτήτων της Τουρκίας και της μουσουλμανικής μειονότητας στην Ελλάδα. Η πρόταση έγινε αποδεκτή από την ελληνική κυβέρνηση, όμως δεν έγινε αποδεκτή από τον Κεμάλ, ο οποίος ζητούσε την αποχώρηση του ελληνικού στρατού αμέσως μετά την υπογραφή της ανακωχής.

Στις 3/16 Απρίλη 1922, ο Γούναρης ειδοποίησε από τη Γενεύη το υπουργείο Εξωτερικών ότι επίκειται αποχώρηση και των ιταλικών στρατιωτικών δυνάμεων. Η αποχώρηση του γαλλικού και ιταλικού στρατού δεν τροποποίησε μόνο το συσχετισμό δυνάμεων, αλλά συνοδεύτηκε και με την τροφοδοσία των δυνάμεων του Κεμάλ με σημαντικό οπλισμό.

Η καταστροφή

Στις 3/16 Μάη 1922 η κυβέρνηση Γούναρη παραιτήθηκε, παρότι εξασφάλισε οριική ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή. Η κυβέρνηση που σχηματίστηκε, από

τον αρχηγό της αντιπολίτευσης Ν. Στράτο, δεν κατόρθωσε να πάρει ψήφο εμπιστοσύνης και έτσι στις 9/22 Μάη του 1922 ψηφίστηκε πρωθυπουργός ο Πρωτοπαπαδάκης, αποτελώντας πρόσωπο κοινής εμπιστοσύνης των Γούναρη και Στράτου. Στο μεταξύ, η κατάσταση του ελληνικού στρατού ήταν εξαιρετικά άσχημη, αφού το ηθικό του, όπως αναφέρει η σχετική Ιστορία του ΓΕΣ, «υπέστη διάβρωση και μείωσιν (...) Είχε πλέον εδραιωθεί η πεποίθησις (...) ότι αι ταλαιπωρίες, οι κίνδυνοι, οι μόχθοι και αι θυσίαι απέβαινον άκαρποι...».

Εκείνη την εποχή, όπως υποστηρίζει ο Κορδάτος, Σοβιετικός αντιπρόσωπος της Κομμουνιστικής Διεθνούς και του υπουργείου Εξωτερικών και Στρατιωτικών της ΕΣΣΔ ήρθε στην Ελλάδα με σουηδικό διαβατήριο και ζήτησε συνάντηση με τον Γραμματέα του Κόμματος. Ο Σοβιετικός αντιπρόσωπος κατέθεσε μια πρόταση ειρήνευσης με ταυτόχρονη αυτονομία της περιοχής της Μικράς Ασίας. Για την υποστήριξή της, η ΕΣΣΔ ήταν πρόθυμη να σταματήσει κάθε μορφή υποστήριξης προς τον Κεμάλ. Οι λόγοι που επέβαλαν αυτήν την πρόταση από την ΕΣΣΔ ήταν, κατά τον Σοβιετικό αντιπρόσωπο, οι παρασκηνακές συνεννοήσεις ανάμεσα στον Κεμάλ και το βρετανικό και το γαλλικό ιμπεριαλισμό, μέρος των οποίων αφορούσε την εκδίωξη των ελληνικών πληθυσμών από τη Μικρά Ασία και την Κωνσταντινούπολη. Στη βάση της συγκεκριμένης πρότασης ο Γ. Κορδάτος συναντήθηκε με τον Ν. Στράτο.

Αν και δεν υπάρχει άλλη ιστορική πηγή που να αναφέρει τις συγκεκριμένες συναντήσεις και το περιεχόμενο των συζητήσεων, ένα άρθρο του Κορδάτου στον «Ριζοσπάστη» τις ίδιες μέρες φαίνεται ότι επιβεβαιώνει τη σοβιετική διπλωματική κινήτικότητα:

«Μια μόνη σωτηρία υπάρχει. Να στραφούμε προς την Μόσχαν. Μάλιστα εις την σοβιετικήν Μόσχαν και να αναθέσουμε εις την σοβιετικήν κυβέρνησιν να μας βγάλη από το αδιέξοδον. Τα υψηλά και μεγάλα ιδανικά του Κομμουνισμού και της Ρωσικής Επανάστασεως εγγώνονται εις όλους τους λαούς την πλέον αμερόληπτον απονομή του δικαίου. Η Μόσχα ως διαιτητής μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδος είνε η μόνη διέξοδος (...) Εάν υπάρχη ακόμη καιρός για να προλάβωμεν την επερχόμενην θύελλαν και καταστροφήν, εάν εις τους αστούς κυβερνώντας πολιτικούς υπάρχη ίχνος πολιτικής φρονήσεως θα εγκολπωθούν το σύνθημά μας, προς την Μόσχαν».

Η συγκεκριμένη πρόταση δεν υιοθετήθηκε και λίγο αργότερα άρχισαν οι διωγμοί των στελεχών του ΣΕΚΕ (Κ).

Στις 13/26 Αυγούστου άρχισε η αντεπίθεση του Κεμάλ και την επόμενη μέρα η υποχώρηση του ελληνικού στρατού, που γρήγορα μετατράπηκε σε άτακτη φυγή. Φεύγοντας ασύντακτοι έκαιγαν και κατέστρεφαν χωριά.

Στις 26 Αυγούστου/8 Σεπτέμβρη οι ελληνικές δυνάμεις αποχώρησαν από τη Σμύρνη, ενώ στις 27 Αυγούστου/9 Σεπτέμβρη μπήκε στην πόλη ο τουρκικός στρατός. Την ίδια μέρα ο Μεταξάς έγραψε

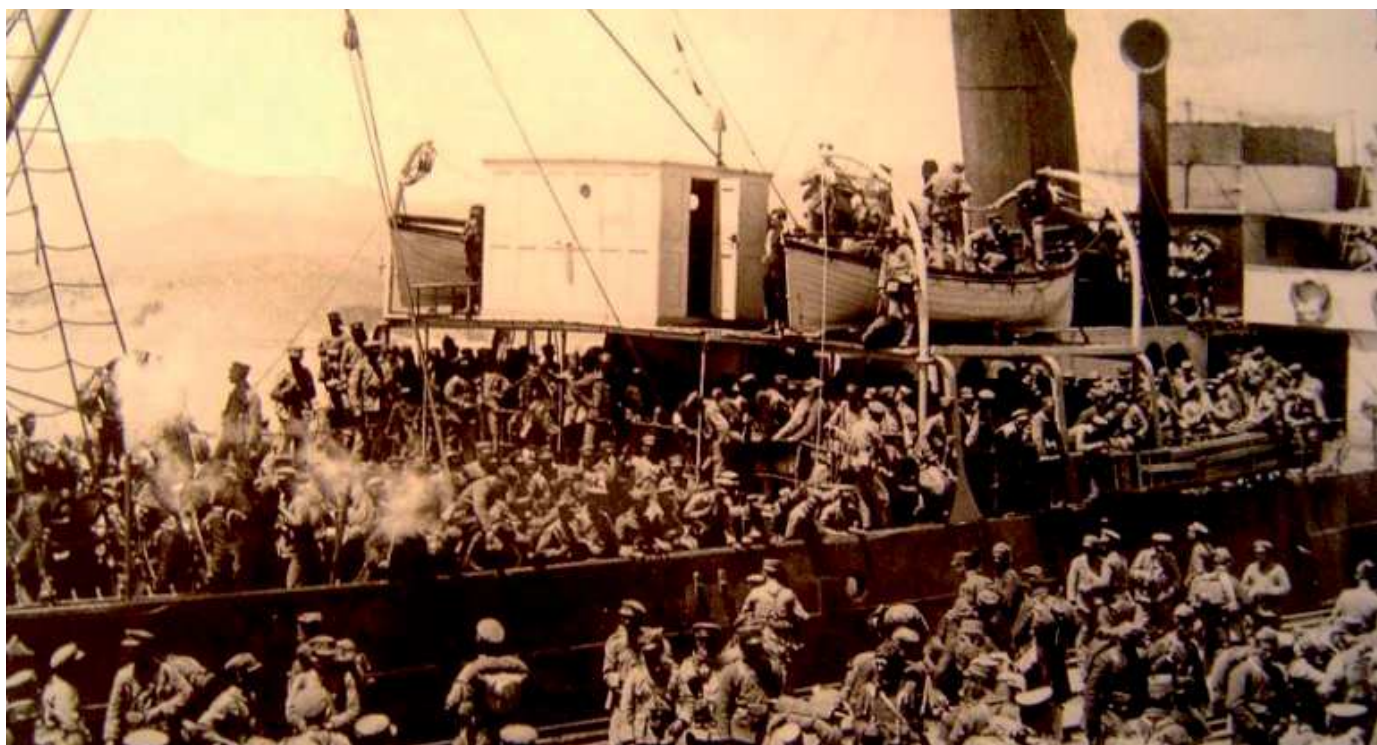
στην εφημερίδα «Χρονικά» ότι υπεύθυνοι της ήττας ήταν οι κομμουνιστές. Τα ίδια είχε γράψει δύο μέρες νωρίτερα και η εφημερίδα «Καθημερινή», ενώ νωρίτερα έκανε λόγο για συνεργασία Βουλγάρων κομμουνιστών, κεμαλικών και Ελλήνων κομμουνιστών.

Την επόμενη μέρα, ο «Ριζοσπάστης» δημοσιοποίησε την κοινή ανακοίνωση του ΣΕΚΕ (Κ) και της ΓΣΕΕ:

«Η χώρα αντιμετωπίζει σήμερα δεινήν κατάστασιν, στρατιωτικήν, πολιτικήν, οικονομικήν, κοινωνικήν, διεθνή, της οποίας θύμα είναι η μεγάλη πλειοψηφία του εργαζόμενου λαού.

Τας συμφοράς της παράφρονος επιχειρήσεως του Σαγγαριού, η οποία εστοίχισεν την ζωήν εις δεκάδας χιλιάδας εργατών και χωρικών, επηκολούθησεν η τελευταία συμφορά του μετώπου, της οποίας η συνέπεια δεν ήταν μόνο ο άδικος θάνατος χιλιάδων Ελλήνων στρατιωτών, αλλά και οι κίνδυνοι που εδημιουργήθησαν εις τους δυστυχείς ελληνικούς πληθυσμούς της Μικράς Ασίας, κίνδυνοι ριζικής εξοντώσεως (...) Το Σοσιαλιστικόν Εργατικόν Κόμμα (Κομμουνιστικόν) και η Γενική Συνομοσπονδία της Ελλάδος φρονούν ότι η χώρα δεν δύναται να συνέλθη εκ της κρίσεως την οποίαν τα επελθόντα εξ αιτίας της ακολουθηθείσης μέχρι τούδε πολιτικής γεγονότα εδημιούργησαν εάν δεν πραγματοποιηθούν αμέσως και άνευ αναβολής τα κάτωθι υποδεικνυόμενα μέτρα:

1) Γενική αποστράτευσις. 2) Γενική αμνηστία όλων των πολιτικών και

στρατιωτικών αδικημάτων. 3) Αποζημίωσης των αποστρατευμένων εφέδρων, των χερών και οφρατών του πολέμου και των τραυματιών και των αναπήρων δι' ειδικής βαρύτητας φορολογίας των εκ του πολέμου πλουτισάντων. 4) Άμεσος παραχώρησης των σιφικιών εις τους καλλιεργητάς των. 5) Διάλυσις της μηδέν πλέον εκπροσωπούσης εθνοσυνελεύσεως και άμεσος διενέργεια εκλογών επί τη βάσει του συστήματος της αναλογικής αντιπροσωπείας, του μόνου δυνάμενου να δώση διέξοδον εις τα πολιτικά πάθη, να ισορροπήσῃ τας αντιμαχόμενας πολιτικές δυνάμεις και να εξασφαλίση εις τας εργαζόμενας τάξεις την εν τω κοινοβουλίω εκπροσώπησίν των. 6) Άμεσος και πλήρης αποκατάστασις των συνταγματικών ελευθεριών, καταργουμένης της λογοκρισίας και της απαγορεύσεως των πολιτικών συγκεντρώσεων. 7) Άμεσος αποφυλάκισις όλων των αδίκως καταδικασθέντων αγωνιστών της εργατικής τάξεως».

Η Σύμωρη στις φλόγες

Στις 31 Αυγούστου/13 Σεπτεμβρη η Σύμωρη παραδόθηκε στις φλόγες, ενώ χιλιάδες, ξεριζωμένοι πια, είχαν φύγει και συνέχιζαν να φεύγουν προς την Ελλάδα, με όποια μέσα μπορούσαν, για ν' αποφύγουν τη σφαγή. Η ισχυρή ναυτική δύναμη (τουλάχιστον 21 αμερικανικών, αγγλικών και γαλλικών πολεμικών πλοίων), που βρισκόταν αγκυροβολημένη στο λιμάνι της Σύμωρης, όχι μόνο δεν έκανε τίποτα για να αποτρέψει την καταστροφή της πόλης και των κατοίκων της, αλλά αντιθέτως:

«Μέσα στα πολεμικά οι μπάντες παίζανε εμβατήρια (...) για να μην φτάνουν ίσαμε τ' αυτιά των πληρωμάτων οι κραυγές της οδύνης και οι επικλήσεις του κόσμου (...) Μία, μόνο μία κανονιά, μια διαταγή έφτανε για να διαλύσει όλα κείνα τα μαινόμενα στίφη. Κι η κανονιά δε ρίχτηκε κι η εντολή δε δόθηκε. Μόνο χτυπούσαν με λοστούς τα χέρια των αμοίρων Μικρασιατών, που κατάφεραν να φτάσουν ως τα καράβια τους, τους περιχύναν με ζεματιστά νερά και τους πετούσαν πίσω στη θάλασσα...».

Ακόμα:

«Τα πληρώματα των εν Σύμωρη ναυλοχούντων πολεμικών των απέκοπτον τας χείρας και έθραυνον τας κεφαλάς των δυστυχών εκείνων Ελλήνων, που ενόμιζαν ότι ημπορούσαν, αποφεύγοντες την τουρκικήν μάχαιραν, να εύρουν άσυλον και προσωρινήν φιλοξενίαν εις τα πολεμικά σκάφη».

Στην Αθήνα

Και ενώ συνέβαιναν αυτά, στις 10/23 Σεπτεμβρη ο φρούραρχος Αθηνών

αποπειράθηκε να αποσπάσει τα ηγετικά στελέχη του ΣΕΚΕ (Κ) από τις φυλακές Συγγρού και να τα εκτελέσει, αλλά ο διευθυντής των φυλακών δεν παρέδωσε τους κρατούμενους.

Στις 11/24 Σεπτεμβρη εκδηλώθηκε κίνημα στις ναυτικές και στρατιωτικές δυνάμεις που είχαν συγκεντρωθεί στη Χίο και τη Μυτιλήνη. Στις 13/26 Σεπτεμβρη, τα τμήματα του στρατού που ήταν προοικείμενα στους κινηματίες έφτασαν στο Λαύριο και από εκεί έστειλαν τηλεσίγραφο στην Αθήνα. Στις 14/27 Σεπτεμβρη πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα κίνημα υπό τον Θ. Πάγκαλο, ο οποίος συνέλαβε εκατοντάδες οπαδούς του βασιλιά, με σκοπό να τους τουφεκίσει. Την ίδια μέρα, παραιτήθηκε ο βασιλιάς Κωνσταντίνος και ανέλαβε ο Γεώργιος Β', ενώ την επομένη μπήκαν στην Αθήνα τα στρατεύματα που βρισκόνταν στο Λαύριο και την εξουσία ανέλαβαν οι Γονατάς - Πλαστήρας - Φωκάς, ηγέτες του στρατιωτικού κινήματος. Στις 17/30 Σεπτεμβρη ο Κωνσταντίνος εγκατέλειψε τη χώρα, ενώ σχηματίστηκε κυβέρνηση με προσωρινό πρωθυπουργό τον Σωτήριο Κροκιδά. Στις 26 Σεπτεμβρη/9 Οκτώβρη κηρύχθηκε στρατιωτικός νόμος και 4 μέρες αργότερα η κυβέρνηση αποδέχτηκε την ανακωχή των Μουδανιών. Στη βάση της Συνθήκης ο ελληνικός στρατός υποχρεώθηκε να αποχωρήσει και από την Ανατολική Θράκη.

Οι συνέπειες της Μικρασιατικής Εκστρατείας και Καταστροφής ήταν τραγικές για τον μάχιμο και τον άμαχο πληθυσμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΓΕΣ, οι απώλειες του ελληνικού στρατού στα χρόνια 1919 - 1922 ήταν 24.200 νεκροί, 49.000 «τραυματίες και αποβιβάσαντες» και 18.000 αγνοούμενοι. Σύνολο απωλειών 91.20011. Οσον αφορά τον άμαχο πληθυσμό, παρότι οι απώλειες είναι αδύνατο να υπολογιστούν με ακρίβεια, ωστόσο μετριούνταν σε εκατοντάδες χιλιάδες. Χιλιάδες ήταν επίσης οι αγνοούμενοι. Περίπου 1.500.000 ήταν εκείνοι που έγιναν πρόσφυγες.

Η δίκη των έξι

Η όξυνση των αντιθέσεων του αστικού πολιτικού συστήματος, αλλά και η προσπάθεια να καταλαγιάσει η λαϊκή αγανάχτηση συνεχίστηκαν με την παραπομπή σε δίκη οκτώ ηγετικών παραγόντων της βασιλοφρονος παρατάξης, που θεωρήθηκαν υπεύθυνοι για τη Μικρασιατική Εκστρατεία (Δ. Γούναρης, Ν. Στράτος, Π. Πρωτοπαπαδάκης, Ν. Θεοτόκης, Γ. Μπαλτατζής και Γ.

Χατζανέστης, ο υποναύαρχος Μιχαήλ Γούδας και ο υποστράτηγος Ξενοφών Στρατηγός), παρότι υπεύθυνες ήταν εξίσου και οι δύο αστικές πλευρές. Στις 24 Οκτώβρη/6 Νοέμβρη παραπέμφθηκαν σε έκτακτο στρατοδικείο. Στις 31 Οκτώβρη/13 Νοέμβρη ξεκίνησε η δίκη στο κτίριο της Βουλής (σημερινή Παλιά Βουλή) και στις 15/28 Νοέμβρη εκδόθηκε η απόφαση του στρατοδικείου, με την οποία καταδικάστηκαν σε θάνατο και την ίδια μέρα εκτελέστηκαν, παρό τις έντονες αντιδράσεις της Μ. Βρετανίας, οι έξι πρώτοι. Γι' αυτό και η δίκη έχει επικρατήσει στην ιστοριογραφία να ονομάζεται «δίκη των έξι». Οι δύο τελευταίοι καταδικάστηκαν σε ισόβια. αία να ανασυνταχθεί και να θωρακιστεί, συντηρώντας την επιρροή των αστικών πολιτικών δυνάμεων στους κόλπους των εργατικών και λαϊκών μαζών. Αργότερα ο Νίκος Ζαχαριάδης εκτίμησε ότι:

«Ο οπορτουνισμός, που δεν πιστεύει στη δυνατότητα μιας ανεξάρτητης προλεταριακής πολιτικής και λύσης της κρίσης, εγκαταλείπει την πολιτική πρωτοβουλία στα “προοδευτικά” αστικά κόμματα και δίνει την εργατική τάξη και το επαναστατικό κίνημα στην ουρά της αστικής δημοκρατίας, διατυπώνοντας τη θεωρία “το κόμμα έχει ανάγκη μακράς νομίμου υπάρξεως”, δηλ. πρέπει να μείνει έξω από την πολιτική ζωή και δράση της χώρας. Αυτό και εφαρμόζει, ενώ η αστική τάξη πραγματοποιεί τη “δημοκρατική” μεταβολή, καλμάρει το λαϊκό επαναστατικό κίνημα με μικρές παραχωρήσεις και ξεπερνά έτσι τη βαθιά επαναστατική κρίση».

Για ύπαρξη επαναστατικής κατάστασης εκείνη την περίοδο έκανε λόγο και ο Νίκος Μπελογιάννης, ο οποίος έγραψε:

«Ο λαός και κυρίως τα λείψανα του στρατού, που γύριζαν από το μέτωπο, ήταν απόλυτοι κύριοι της κατάστασης και το μίσος για τους υπεύθυνους πλημμύριζε ασυγκράτητα τα στήθια τους. Ο κρατικός μηχανισμός είχε παραλύσει κι η εξουσία “περπατούσε στους δρόμους”. Χωρίς μεγάλες δυσκολίες θα μπορούσε να την πάρει στα χέρια του ένα επαναστατικό κόμμα του προλεταριάτου, ένα κόμμα του λαού έμπειρο και με αρχηγούς ποτισμένους από το παράδειγμα και τα διδάγματα της ρώσικης επανάστασης...».

Η εκτίμηση για ύπαρξη ή όχι επαναστατικής κατάστασης στην Ελλάδα το 1922 απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση. (ΡΙζοσπάστης, Αύγουστος 2019)

ΚΩΝΣΤΑΝΣ ΔΗΜΑ (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΑΡΑΜΗΔΟΥ) (ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ) ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ...

(Κωνστάνς Δημά «Αφιερώσεις» - Constance Dima "Dedicaces", 2021, εκδ. Φιλντισί)

Πρόσφατη έκδοση της πολύπλευρης και περιπετειώδους ζωής Κωνστάνς είναι η ελληνογαλλική ποιητική συλλογή με τον καθαρό και άμεσο τίτλο «Αφιερώσεις».

Στο παρελθόν, ζώντας η δημιουργός στην Ξάνθη, όπου εξέδωσε και τις τρεις πρώτες ποιητικές της συλλογές, μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω την Κωνστάνς και το ως τότε έργο της. Το 1995 στο κείμενό μου: Κωνστάνς Δημά «Από τα βάθη της ψυχής στη σιγή και στο φως» αναφέρομαι στο ως τότε ποιητικό της έργο. Ένας μικρός περίπατος στο έργο της.

Στην πρώτη ποιητική συλλογή «Imo Pectore» που κυκλοφόρησε στην Ξάνθη το 1990, η ίδια η Κωνστάνς Δημά, προλογίζοντας την ποιητική της συλλογή, παρατηρεί:

«Δεν είμαι ποιήτρια. Τα ποιήματά μου βγήκαν αυθόρμητα, είναι έκρηξη της στιγμής. Η ποίηση για μένα είναι μια συνεχής οδύνη, αλλά και μια συνεχής ελπίδα, όπως κάθε έρωτας».

Η πίκρα της ζωής σταλαχμένη στιγμιاتیζει την ποίησή της, ωριμασμένη: «Διδάχτηκα από πολύ νωρίς το δάκρυ αλμυρό να καταπίνω και να χαμογελάω». Αλλά προθέτει: «Η αγάπη είν' το κάλεσμα στη ζωή. Όταν πάψεις ν' αγαπάς είσαι ήδη νεκρή».

Η δεύτερη ποιητική συλλογή, «Αποχρώσεις των ονείρων» (κυκλοφόρησε στην Ξάνθη, το 1993), η ποιήτρια δηλώνει:

«Δεν ψάχνω την κοινή αποδοχή./ Ψάχνω την αποδοχή του εαυτού μου / μες απ' τη ροή των ονείρων μου».

Η τρίτη συλλογή της που κυκλοφόρησε «Σιγή και φως», στην Ξάνθη το 1995, με

ποιήματα 1993-95, είναι Ελληνο-γαλλική έκδοση, συμπληρώνει τον δρόμο που χάραξε στις προηγούμενες συλλογές: «Η απόσταση ανάμεσα σ' αυτό που έχω / και σ' αυτό που λαχταρώ / ένα τεράστιο αίσθημα απομόνωσης».

Για το λόγο τούτο είχα γράψει με ειλικρίνεια: «Η Κωνστάνς Δημά με την τελευταία ποιητική συλλογή της πέρασε σε υψηλά σκαλοπάτια ποίησης. Δεν δικαιούται πια να λέγεται: «Δεν είμαι ποιήτρια».

Στη νέα του συλλογή με Αφιερώσεις σε παιδιά, εγγόνια και φίλους η ποιήτρια ουσιαστικά καταβάλλει μια ειλικρινή και συνεχή προσπάθεια αυτογνωσίας και αυτοεπιβεβαίωσης.

Η θεατρολόγος, υποψήφια διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών Κατερίνα Θεοδωράτου στον Πρόλογό της, ανάμεσα στα άλλα, γράφει:

«Η προσφυγιά και η ορφάνια σε τρυφερή ηλικία της στέρησαν την ψυχική βάση και την ασφάλεια της πατρίδας, την προίκισαν ωστόσο με την άναρχη ανεξαρτησία των αποδημητικών πουλιών. Πατρίδα είναι η Φωνή και η ποίησή της, που την συντροφεύουν παντού, ως σταθερό υπέδαφος, στυλοβάτες και νοσηματοδότες της ύπαρξής της. Έτσι, η φαινομενική κραυγή απελπισίας «Ξένη παντού» προσλαμβάνεται – ανεπίγνωστα ενδεχομένως και από την ίδια – και ως άγρια κραυγή ελευθερίας.

Τα αγαπημένα πρόσωπα των Αφιερώσεων λειτουργούν και αυτά ως υποκατάστατα πατρίδας, που όμως υπόκεινται στην Ελευθερία της Αγάπης – την μόνη ίσως σταθερή και αμετακίνητη 'εντοπιότητα'».

Κλείνοντας τον περίπατό μας στη συλλογή του Κωνστάνς, παραθέτουμε χαρακτηριστικούς στίχους της:

Μαριάννα μου - Ηλιαχτίδα μου

[...] Ξέρω όμως ότι γεννήθηκε / για να φτάσεις αγωνιζόμενη στα αστέρια / για να δίνεις ελπίδα στους ανθρώπους / για να τους εμπνέεις να ψάχνουν / την ομορφιά και το καλό / που υπάρχει μέσα τους [...]

Το Καλινάκι

[...] Κόρη μιας Καλλινώς κι εγώ, / παιδί της μάνας που δε γνώρισα / και δεν άκουσα τη φωνή της. / Πάντα γι' αυτό μου έλειπε / κι ακόμη πολύ μου λείπει [...]. Τα δύο στοιχεία είν' αυτά, / που κουβαλάμε στη ζωή: / Η ομορφιά και η χαρά / και χέρι χέρι από την άλλη, / η πίκρα με το βάσανο.

Στο εγγονό μου Νίκο - Νικόλαο

[...] Μύριζε πρόωρη άνοιξη, όταν

Constance Dima, professeur de français, est aussi écrivain, poétesse et traductrice. Après avoir vécu dans plusieurs pays européens, elle est rentrée définitivement en Grèce pour s'installer en Crète où elle continue d'écrire et de travailler, seule ou en collaboration avec des poètes et des traducteurs publiant chez de nombreux éditeurs et magazines littéraires en Grèce et à l'étranger.

Elle a publié quatre recueils de poèmes, un témoignage romanesque, un essai, un roman, des récits, une méthode dialectique française langue étrangère et de nombreuses traductions d'une variété de genres littéraires. Certains de ses poèmes et des livres de prose sont traduits en grec, français, tchèque, bulgare, anglais, espagnol, italien et russe.

Constance Dima a été lauréate d'un prix de linguistique comparative (1979) et d'un prix de poésie (1999). Pour plus d'informations sur elle et son œuvre vous pouvez visiter son site en huit langues: www.constance-dima.com

Κωνσταντίνος Δημάς - Αφιερώσεις

Κωνσταντίνος Δημάς Constance Dima
Αφιερώσεις Dedicaces

Η Κωνσταντίνος Δημά, υπήκοη γαλλικής γέννησης στην Ελλάδα και το ελβετικό, είναι επίσης ποιήτρια, συγγραφέας και μεταφράστρια.

Μετά από πολυετή παραμονή της σε ιταλικές πόλεις, επέστρεψε οριστικά στη χώρα της και εγκαταστάθηκε στην Κρήτη, όπου εξακολουθεί να γράφει, να μεταφράζει και να διδάσκει.

Έχει εκδώσει τέσσερις ποιητικές συλλογές, μία μεθοδολογική μελέτη, ένα δοκίμιο, ένα μυθιστόρημα, αφήγηματα και μία μεθοδολογία της γλώσσας. Έχει επίσης γράψει μεταφραστικά έργα από ποικίλα λογοτεχνικά είδη και αλληλεpisκοποιήσει σε ελληνικά και ένα λογοτεχνικό περιοδικό. Ποιήματα και κείμενα έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά, γαλλικά, αγγλικά, ισπανικά, ιταλικά, ρουμανικά, τσέχικα και βουλγαρικά.

Η Κωνσταντίνος Δημά τιμήθηκε με βραβείο συγγραφέως γλωσσολογίας (1979) και με βραβείο ποιήτριας (1999).

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να αναζητήσετε στην ιστοσελίδα στο www.constance-dima.com

γεννήθηκαν/μία φθινοπωρινή μέρα στην Κρήτη./ Και όταν σε κράτησα στην αγκαλιά μου και είδα/στα χείλη σου το χαμόγελό σου ν' ανθίζει/τα αποσχισμένα κομμάτια της ψυχής μου/άρχισαν ν' ανακτούν τη χαμένη τους ενέργεια [...]

Αξιολάτρευτη, Κωνσταντίνα μου

[...] Δίαιο είχε ο Ντοστογιέφσκι γράφοντας: /«Η ψυχή γιατρεύεται, όταν είσαι κοντά σε παιδιά» / ευτυχώς ή δυστυχώς για σένα /

Βιογραφικό

Η Κωνσταντή Δημά (Κωνσταντίνα Καραδήμου) γεννήθηκε στο Γράμμο Καστοριάς το 1948. Έχει ζήσει και εργαστεί ως ξεναγός, μεταφράστρια, διερμηνέας και καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση στην πρώην Τσεχοσλοβακία - σήμερα Τσεχία -, Γαλλία, Βουλγαρία, Ελλάδα και Βέλγιο. Το καλοκαίρι του 2009 επέστρεψε οριστικά στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην παραθαλάσσια Αμνισσό του Ηρακλείου Κρήτης.

δεν πληρώ το ρόλο της κλασικής γιαγιάς [...]

Αντίο Θόδωρε!

[...] Είτε το θέλουμε είτε όχι / θα στρέφουν / τα βλέμματα της Ανθρωπότητας / στο 'Τοπίο της ομίχλης' / μέχρι να το σκεπάσει / η 'Σκόνη του χρόνου'.

Ποια είμαι;

[...] Τίως ο θάνατος εν όψει να 'ναι η αιτία / και η ανάγκη μου πριν φύγω / να δω ποια

ήμουν / και τι θα μείνει από μένα πίσω στο χρόνο [...] Και το πρόβλημα με μένα είναι / ότι δεν ξέρω ακόμα καν ποια είμαι.

*

Εκείνα που αναζητά με την ποιησή της η Κωνσταντή είναι η ταυτότητα και επικοινωνία, με ένα λόγο διαχρονικό και οικουμενικό. Βέβαια, έχει κατακτήσει και ταυτότητα και επικοινωνία...

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ

Η Κωνσταντή Δημά έχει εκδώσει τέσσερις ποιητικές συλλογές (από τις οποίες μία διγλώσση και μία τετράγλωσση σε μορφή e-book), μία μαρτυρία, μία μυθιστορηματική μαρτυρία στα ελληνικά και στα γαλλικά, ένα δοκίμιο κι ένα μυθιστόρημα στα γαλλικά και αρκετά βιβλία μεταφράσεων. Έχει συνεργαστεί με τον σκηνοθέτη Γιώργο Αγαθονικιάδη στη συγγραφή του σεναρίου για τη μεγάλου μήκους ταινία του, «Φθινοπωρινή επιστροφή», με μαθητές της Βαρβακείου Σχολής στο λεύκωμα «Les coins lu-

mineux d'Athènes» («Φωτεινές γωνιές της Αθήνας»), με μαθητές του ελληνικού Γυμνασίου-Λυκείου Βρυξελλών στο λεύκωμα «Invitation à un voyage captivant» («Πρόσκληση σ' ένα συναρπαστικό ταξίδι») καθώς επίσης και με ποιητές, μεταφραστές και γλωσσολόγους δημοσιεύοντας σε διάφορους εκδοτικούς οίκους και περιοδικά στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ποιήματά της έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά, γαλλικά, τσέχικα, βουλγαρικά, αγγλικά, ισπανικά, ιταλικά και ρωσικά.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΕΛΕΠΙΔΗΣ (ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ – ΤΑΣΚΕΝΔΗ)

Ο Γιάννης Τσελεπίδης, ο αγωνιστής, τραγουδιστής και καθηγητής της Λυρικής Σκηνής, ο καλλιτέχνης, οποίος αναδείχθηκε από τη γενιά των παιδιών του εμφυλίου και της πολιτικής προσφυγιάς 'έφυγε' από τη ζωή το 2007.

Γεννήθηκε το 1937 στο χωριό Λαγκαδιά Πέλλας. Τίμησε και δόξασε το ελληνικό τραγούδι τόσο στην πολιτική προσφυγιά όσο και στην Ελλάδα, μετά τον επαναπατρισμό του, κάνοντας περήφανη και την παροικία των πολιτικών προσφύγων στη Σοβιετική Ένωση. Έγινε γνωστός στην ΕΣΣΔ, αλλά και σε άλλες χώρες όπου συμμετείχε σε διαγωνισμούς τραγουδιού. Μεταξύ άλλων τραγούδησε στη Μόσχα, το Λένινγκραντ, το Κίεβο, το Μίνσκ, την Τασκένδη, το Βερολίνο, το Βουκουρέστι, τη Βουδαπέστη, το Βελιγράδι, τη Βαρσοβία, τη Σόφια, τη Ν. Υόρκη και τιμήθηκε με πολλά βραβεία και διακρίσεις. Το 1973 του απονεμήθηκε ο υψηλότερος τίτλος, αυτός του «Διακεκριμένου καλλιτέχνη» της ΕΣΣΔ.

Τα πρώτα μαθήματα πιάνου τα έκανε στην Τσεχοσλοβακία, όπου συμμετείχε και στην παιδική χορωδία, με την οποία έκανε το γύρο όλης της Ανατολικής Ευρώπης. Με τους γονείς και τα αδέρφια του συναντήθηκε στα 17 του στην ΕΣΣΔ. Στην Τασκένδη ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Κρατικό Ωδείο και μετά συνέχισε

στη Μόσχα, στη Μουσική Ακαδημία. Σχεδόν από τα φοιτητικά του χρόνια άρχισε να δίνει συναυλίες τόσο στην ΕΣΣΔ όσο και σε άλλες σοσιαλιστικές χώρες. Η δραστηριότητά αυτή εντείνεται με αφορμή τη χούντα στην Ελλάδα και την ανάγκη συμπαράστασης στον αγωνιζόμενο

ελληνικό λαό και διεθνούς αφύπνισης ενάντια στο καθεστώς. Ο Γιάννης ιδρύει στην ΕΣΣΔ το συγκρότημα υπό τον χαρακτηριστικό τίτλο «Μπουζούνι». Το συγκρότημα θα εκπροσωπήσει τους Έλληνες πολιτικούς πρόσφυγες που διαμένανε στη ΣΣΔ του Ουζμπεκιστάν, στα ΙΧ και ΧΙΙ Παγκόσμια Φεστιβάλ Νεολαίας και Φοιτητών στη Σόφια (1968) και στο Βερολίνο (1972). Συντέλεσε ουσιαστικά στη γνωριμία του ξένου κοινού με τη μουσική του Θεοδωράκη, του Χατζιδάκι και άλλων Ελλήνων συνθετών. Με τον επαναπατρισμό του στην Ελλάδα εργάστηκε στη Λυρική Σκηνή και διατέλεσε καθηγητής φωνητικής και διευθυντής χορωδίας. Ωστόσο, ο γνωστός αυτός Έλληνας καλλιτέχνης στο εξωτερικό, στη χώρα του παρέμεινε άγνωστος. Κι ως χάρισε στην Ελλάδα το βραβείο του διαγωνισμού «Σούμπερτ» στην Αυστρία το 1982, μόλις επαναπατρίστηκε. Με πίκρα θυμόταν ότι ακόμη κι εκεί πήγε με δικά του έξοδα, σε αντίθεση με τη μεγάλη βοήθεια που έλαβε από το σοβιετικό κράτος στην καλλιτεχνική του πορεία. Έμεινε πάντα πιστός στις ιδέες της δημοκρατίας και της κοινωνικής προόδου.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΗΣ (ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ – ΤΑΣΚΕΝΔΗ) «ΒΑΣΙΑ» Ο ΠΡΩΤΟΣ !!!

Γεννήθηκε στην Τασκένδη της τότε Σοβιετικής Ένωσης (σημερινό Ουζμπεκιστάν) από γονείς μαχητές του Δ.Σ.Ε., στις 26 Οκτωβρίου 1954. Ο πατέρας του, Κυριάκος ήταν Ελληνοκύπριος από την Άχνα Αμμοχώστου ενώ η μητέρα του ήταν Ελληνίδα από την Κωνσταντινούπολη. Ο Βασίλης Χατζηπαναγής ξεκίνησε το ποδόσφαιρο από τη Δυναμό Τασκένδης

και το 1972 πήγε στην Παχτακόρ μέχρι το 1975 που ήρθε στην Ελλάδα για τον Ηρακλή Θεσσαλονίκης.

Ο Βασίλης Χατζηπαναγής, γόνος ελληνικής οικογένειας της - τότε - Σοβιετικής Ένωσης, κατέπληξε τους Έλληνες φιλάθλους με την απαράμιλλη τεχνική του, στη δεκαετία του '70 και του '80. Οι φιλάθλοι, μάλιστα, πολλές φορές, ανεξάρτητα από τη συλλογική τους

προτίμηση, γέμιζαν τα γήπεδα ακόμη και σε σχετικά αδιάφορα εντός και εκτός έδρας παιχνίδια της ομάδας του, του Ηρακλή, μόνο και μόνο για να απολαύσουν τις περίτεχνες ενέργειές του. Ο «Βασία» (Βασίλης στα ελληνικά) «κέρδισε» την προσωνυμία «Νουρέγιεφ», με το οποίο δημοσιογράφοι και φιλάθλοι εξήραν το βιρτουόζικο στίλ του....

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΜΟΝΩΔΟΣ, ΥΨΙΦΩΝΟΣ (ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ-ΤΑΣΚΕΝΔΗ)

Γεννήθηκε από Έλληνες γονείς πολιτικούς πρόσφυγες στην Τασκένδη, όπου και πήρε τα πρώτα μαθήματα μουσικής. Μετά την εγκατάστασή της στην Ελλάδα κέρδισε βραβείο στον διεθνή διαγωνισμό «Μαρία Κάλλας» και εξασφάλισε υποτροφία για σπουδές στη Μουσική Ακαδημία της Κολωνίας, σπουδάζοντας κοντά στον Γιόζεφ Μέττερνιχ. Παρακολούθησε σεμινάρια στην Ιταλία κοντά στην Τρις Αντάμι-Κορραντέτι. Πρωτοεμφανίστηκε ως Σαλώμη στην ομώνυμη όπερα του Ρίχαρντ Στράους, στο Βύρτσμπουργκ (1984-85) και, ακολούθως, στην Όπερα της Ζυρίχης (1986). Τραγούδησε πρωταγωνιστικούς ρόλους υψιφώνου σε ξένα λυρικά θέατρα και φεστιβάλ όπως: Όπερα Παρισιού, Μητροπολιτική Όπερα Νέας Υόρκης, «Φεστιβάλ δύο κόσμων» του Σπολέτο

(1988, 1989, 1990, 1993), Φεστιβάλ «Μουσικός Μάιος της Φλωρεντίας» (1990), Θέατρο «Βέρντι» Τεργέστης (Φιντέλιο/Fidelio, 1990), Όπερα Ρώμης (1991), Λιβόρνο (Αγροτικός ιπποτισμός/Cavalleria rusticana, 1990), Μπιλμπάο (πρώτη παγκόσμια παρουσίαση της όπερας Μήδεια του Μίκη Θεοδωράκη, 1991), Φεστιβάλ Αρένας της Βερόνας, Σιάλα του Μιλάνου (Πύρινος άγγελος του Προκόφιου, 1993), Όπερα Κατάνιας (Ο ιπτάμενος Ολλανδός/Der fliegende Holländer, 1992) κ.α. Για τις ερμηνείες της στο Σπολέτο βραβεύτηκε από την Ένωση Ιταλών Κριτικών με τον Χρυσό Πήγασο. Συνεργάστηκε με σημαντικούς Έλληνες και ξένους αρχιμουσικούς (Σπύρος Αργύρης, Λουκάς Καρυτινός, Μπρούνο Μπαρτολέτι, Κεντ Ναγκάνο) και σκηνοθέτες (Σπύρος Ευαγγελάτος,

Πιερ Λουίτζι Πίτσι, Λιλιάνα Καβάνι). Ηχογράφησε τραγούδια των Τσαϊκόφσκι, Γκλίνκα και Νταργκομύσκι. Σήμερα ζει και εργάζεται στη Λάρισα, όπου διδάσκει μονωδία. Με την ΕΛΣ συνεργάστηκε την περίοδο 1992-98, ερμηνεύοντας ρόλους σε πέντε παραγωγές ισάριθμων λυρικών έργων: Αμέλια [Ένας χορός μεταμφιεσμένων/Un ballo in maschera], Μήδεια στην ομώνυμη όπερα του Μ. Θεοδωράκη (συμπαράγωγή με Φεστιβάλ Αθηνών, Ηρώδειο, 1992-93), Κατερίνα Λβόβνα Ισμαίλοβα [Λαίδη Μάκιπεθ του Μτσενσκι], Αμπίγκαϊλλε [Ναμπούκκο/Nabucco] και Αριάδνη [Αριάδνη στη Νάξο/Ariadne auf Naxos]. (από φβ Παιδιά και εγγόνια ελληνων πολιτικών προσφύγων <https://www.facebook.com/politikoiprosgfigoi/photos/3471599912929575>)

Αγαπητή Τασούλα.

Αν και πέρασαν πολλά χρόνια από τότε που εγκαταλείψαμε τον τόπο που πρώτο είδαμε το φως, τους συγγενείς, τους φίλους ακόμα και αυτόν τον ίδιο τον εχθρό μας. Όλοι αυτοί για πολύ καιρό μας έλειψαν. Θα ήθελα να ξέρω αυτό που ζήσαμε από την γέννα μας, αυτό που μας έχει καρφωθεί στο είναι μας και μας έχει γίνει Δίδυμο που το ένα χωρίς το δεύτερο δεν μπορούν να υπάρξουν.

Αν και πέρασαν πολλά χρόνια η επιθυμία μας είναι να συναντήσουμε κάποιον από τα παλιά και να πούμε κάτι για τα παλιά να τα συζητήσουμε, και να φέρουμε, τα πάνω κάτω μέχρι να βρούμε αυτό που μας έλειψε και αυτό που μας ενώνει σήμερα.

Σήμερα αισθάνομαι την ανάγκη να σου ευχηθώ «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ». Να Ευχηθώ και σ' αυτούς που βρίσκονται παρὰ την θέλησή τους μακριά από την πατρίδα,

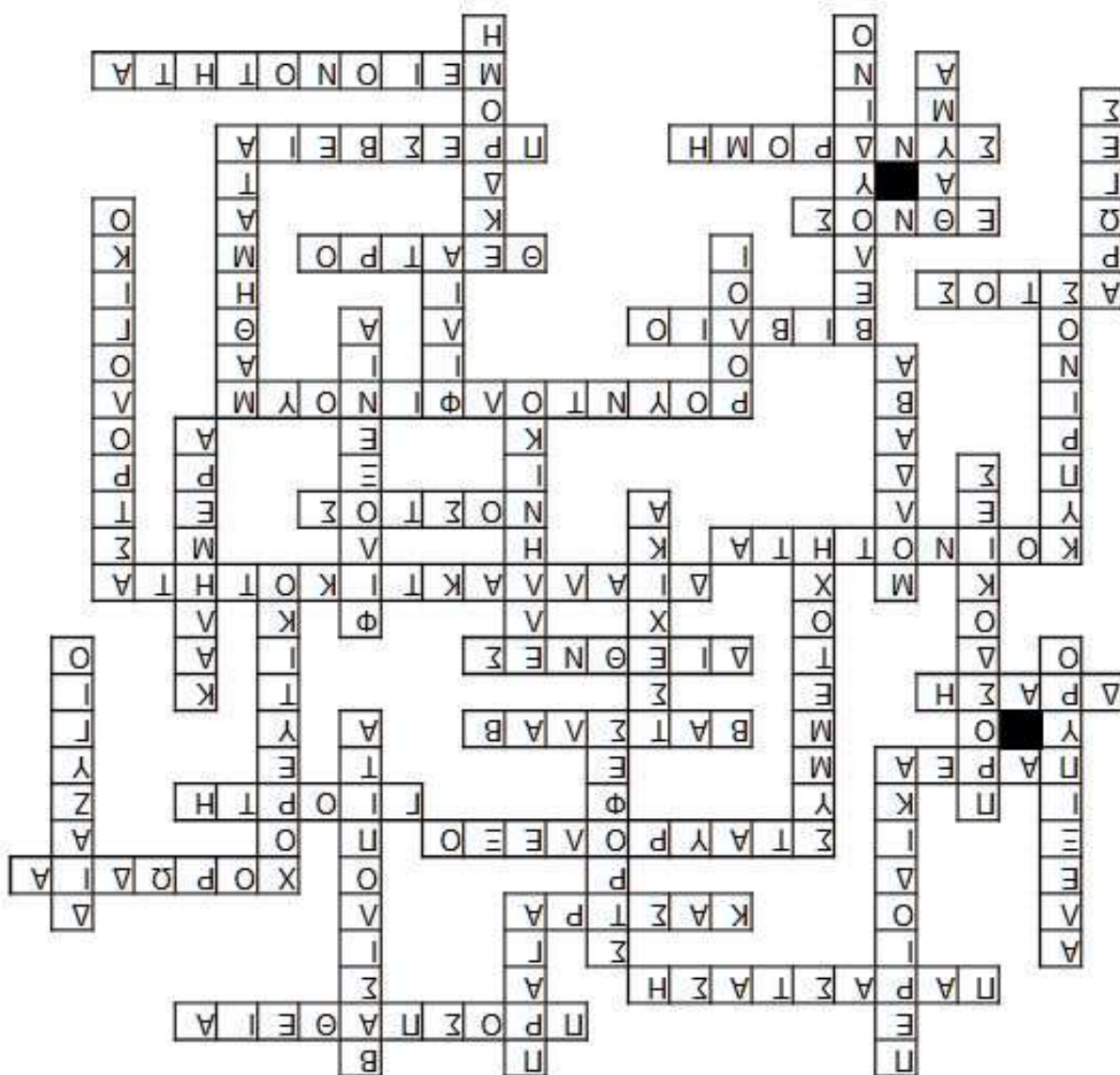
«ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ» ΚΑΙ Σ' αυτούς που μας δέχτηκαν στην δική τους πατρίδα και μας δώσανε το δικαίωμα να την κάνουμε και δική μας. Με εκτίμηση
Κ. Ρεκάρης.

Κατερίνα Οικονόμου

Λύσεις για το σταυρολεξο του Πάρη Οβελίδη.

**Πάσχα των Ελλήνων στο ελληνικό
εστιατόριο «Όλυμπος»**

Πάσχα των Ελλήνων στο ελληνικό εστιατόριο «Όλυμπος»

